

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

**THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS TO
PROMOTE EDUCATIONAL TECHNOLOGY OF PATHUMTHANI
EDUCATION SERVICE AREA 2**

ดวงกมล กิ่งจำปา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

ดวงกมล กิ่งจำปา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2555
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2
The Role of School Administrators to Promote Educational
Technology of Pathumthani Education, Service Area 2

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวดวงกมล กิ่งจำปา

สาขาวิชา

เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา

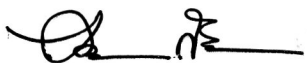
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพร บุญส่ง, ศษ.ด.

ปีการศึกษา

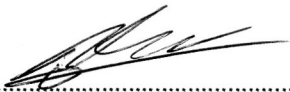
2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์เกียรติศักดิ์ ส่องแสง, กศ.ด.)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพร บุญส่ง, ศษ.ด.)

..... กรรมการ

(อาจารย์อนันต์ เตียวต้อย, ปร.ด.)

..... กรรมการ

(อาจารย์ไพบุลย์ ไสยวงศ์, Ed.D.)

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

(รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ, Ph.D.)

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2
ชื่อ-นามสกุล	นางสาวดวงกมล กิ่งจำปา
สาขาวิชา	เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทธิพร บุญส่ง, ศษ.ด.
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารและสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้บริหารจำนวน 48 คน ครูจำนวน 285 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1992) และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ใช้กับผู้บริหาร / รองผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกัน มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู พบว่า ครูและสถานศึกษาส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามากที่สุดคือ เพื่อการเรียนการสอน ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู มากที่สุดคือ ปัญหาการใช้วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป,

ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาและ การใช้สื่อผสม) เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้มากที่สุดของครูคือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวิธีการทางระบบ ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ต้องการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวัสดุการสอนโรงเรียนจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการ ให้บริการทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะ มากที่สุดคือ ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู และแหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มากที่สุดคือ จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

Thesis Title	The Role of School Administrators to Promote Educational Technology of Pathumthani Education Service Area 2
Name-Surname	Miss Duangkamol Kingchampa
Program	Educational Administration Technology
Thesis Advisor	Assistant Professor Sutthiporn Boonsong, Ed.D.
Academic Year	2012

ABSTRACT

This is a quantitative research for studying the role of school administrators to promote educational technology in secondary school, Pathumthani Education, Service Area 2. The objective is to study and compare the role of school administrators using technology for education, Pathumthani Education, Service Area 2, classified by the experience of management administrators and a sample group. The sample group in this research is administrators, assistant administrators, and the teachers of secondary schools, Pathumthani Education, Service Area 2. There were a total of 333 people: 48 people were administrators and assistant administrators and 285 people were teachers. This group size is based upon the Krejcie and Morgan Method and Random Sampling. The instrument used for collecting the data was a questionnaire used to investigate the 3 sample groups divided into 3 parts.

Results: 1) The role of school administrators in promoting “using technology for education” was at a high level. When each item was considered according to sub-factors, it was revealed that all aspects were in a high level. 2) The school administrators and the teachers have different opinions. The statistical significance was at the level of .05 in the role of school administrators to promote using technology for education of the teachers in all aspects and sub-factors. 3) The school administrators have different experiences in management but promoting use of technology for education was not different except the measurement and evaluation were different with the statistical significance at the level of .05.

The problems of using educational technology by the teacher were found that most of the teachers proposed to use technology for education in studying and teaching. However, most of the

problems associated with using educational technology by the teacher is the way in how to use the system (completed school books, interactive school kits, computers for education, and Multi-Media). The school has provided the people for taking responsibility of the overall service involving educational technology but not having the person who takes responsibility directly. The school administrator has the policy and support and promotes the ability of using educational technology by the teacher and most sources of knowledge and understanding in using new educational technology from self-study or self-researches.

Keywords: the role of school administrators, Pathumthani Education, Service Area 2

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร บุญส่ง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.ไพบุลย์ ไสยวงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.อนันต์ เตียวต้อย ขอขอบคุณที่ได้ให้คำปรึกษาพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา ของแบบสอบถาม ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้แก่ ดร.พรทิพย์ สุริยาชัยวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร แพรวงพินิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรรธนาดาวิทย์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ดร.ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ นายมังกร แจ่มประเสริฐ โรงเรียนวัดกลางคลองสี่

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 28 โรงเรียน

ขอขอบคุณคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความรู้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสำราญ กิ่งจำปา พร้อมทั้ง นายอภิวัฒน์ เลือปานและครอบครัว ที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอดในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการะแก่คุณบิดา มารดาครู อาจารย์ทุกท่านที่กรุณาวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ดวงกมล กิ่งจำปา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.6 กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	6
1.7 ประโยชน์ของงานวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	9
2.2 การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษา.....	29
2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.....	41
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	53
3.1 การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	53
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	55
3.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.5 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56

สารบัญ

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	57
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	73
5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	73
5.3 เครื่องมือในการวิจัย.....	74
5.4 สรุปผลการวิจัย.....	74
5.5 อภิปรายผลการวิจัย.....	78
5.6 ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	88
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	90
ประวัติผู้เขียน.....	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 รายชื่อ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.....	44
3.1 จำนวนประชากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2	53
3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.....	54
4.1 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	58
4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและ รายด้าน (n = 285).....	60
4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการเรียน การสอนของครู.....	61
4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและ การประเมินผล.....	62
4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน.....	63
4.6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงาน เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานะภาพ.....	65
4.7 ผลการเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา ของครู โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสิทธิภาพการบริหาร.....	66
4.8 จำนวนและร้อยละจุดประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู และ สถานศึกษา.....	67
4.9 จำนวนและร้อยละปัญหาในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู.....	67
4.10 จำนวนและร้อยละเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใ้มากที่สุดของครู.....	68
4.11 จำนวนและร้อยละประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้งาน ของครู.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.12 จำนวนและร้อยละประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ต้องการใช้งานของครู.....	69
4.13 จำนวนและร้อยละ โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการ ทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะ.....	70
4.14 จำนวนและร้อยละผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริม ความสามารถงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู.....	70
4.15 จำนวนและร้อยละแหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานเทคโนโลยีทางการศึกษา ใหม่ ๆ	71

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้วิทยาการต่างๆอย่างรวดเร็ว ความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ได้ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต่างกลับมาทบทวนบทบาทและแนวทางการจัดการศึกษาของตนอย่างจริงจังด้วยเป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ ให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคงสมความภาคภูมิใจในด้านการบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษานั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 145) ในปัจจุบันได้เกิดกระแสแนวคิดเกี่ยวกับ “องค์การแห่งการเรียนรู้” ว่าเป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจเอกชนต่างสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกันกับระบบบริหารในรูปแบบอื่นๆที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์กรให้เทียบพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพตลอดทั่วทั้งองค์กร (วีรวิทย์ มามะศิริานนท์, 2542: 85) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา ควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กรประเภทอื่นๆ ขณะที่สถานศึกษาก้าวไปสู่ศตวรรษใหม่นั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญขององค์กรสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีกระบวนกรต่าง ๆ ในองค์กรที่เอื้อและส่งเสริมเพื่อความก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จขององค์กรจากสภาพการบริหารจัดการศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ผ่านมาโดยภาพรวมจะพบว่า สภาพปัญหาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ค่อนข้างประสบปัญหา เพราะผู้บริหารยังไม่มี ความเข้าใจในบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ (เบญจวรรณ ไยสวรรค์, 2544: 69) กล่าวได้ว่าสถานศึกษาควรมีแผนพัฒนาระบบโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของบุคลากร ควรมีการปรับเปลี่ยนการบริหาร การปฏิบัติงาน นโยบายและขั้นตอน การทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพควรมีระบบบัญชีและงบประมาณที่ถูกระเบียบและเปิดโอกาสให้

บุคลากรสามารถตรวจสอบได้ ให้มีระบบการประเมินคุณภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ผู้บริหารควรมีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่สร้างความเข้าใจอันดีกับบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่สร้างความเข้าใจอันดีกับบุคลากรได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะวิธีการทำงาน ควรมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรเป็นผู้นำในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมอีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำแบบประเมินการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ขึ้นตอน และในปัจจุบันหลังจากมีการกระจายอำนาจในการบริหารสถานศึกษา ให้ผู้บริหารซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร จะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธี กระบวนการต่างๆ ในองค์กรที่เอื้อและส่งเสริมเพื่อความก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จขององค์กรนั้นก็คือการพัฒนาทั้งในระดับตัวบุคคล กลุ่ม องค์กร ซึ่งการพัฒนาไม่ควรแยกจากกันเพราะทุกส่วนต่างช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาซึ่งกันและกัน

เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาตั้งแต่เกิดของมวลมนุษยชาติ การพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยนั้นมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตั้งแต่ยุคหิน โลหะ บรรอนซ์ เกษตร อุตสาหกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล พัฒนาการในแต่ละยุคของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดการสั่งสมความรู้ ทฤษฎี ทักษะ กระบวนการ เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างมากมาย เนื่องมาจากการที่มนุษย์มีความต้องการ มีความมุ่งหวัง มีความพยายาม มีความสามารถในการคิดค้น เสาะแสวงหาสิ่งใหม่ จึงทำให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ และเทคนิควิธีการใหม่ๆ ตลอดเวลา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงและบ่งบอกถึงระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย และของแต่ละเชื้อชาติ (กรมวิชาการ, 2542: 1)

การจัดการศึกษาในอนาคตที่จะถึงนี้จำเป็นต้องยึดแนวตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและในอนาคตการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้เพื่อดำเนินจัดการศึกษา ในการนี้คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติตระหนักถึงประเด็นนี้จึงได้นำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาบรรจุลงในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การใช้เทคโนโลยีเพื่อศึกษานั้นหากขาดซึ่งนโยบายข้อบังคับหรือแนวทางการใช้แล้วอาจจะก่อให้เกิดการใช้อย่างหลงทิศหลงทาง การใช้อย่างฟุ่มเฟือยการใช้เพื่อเป็นเครื่องประดับของสถาบันหากเกิดเช่นนี้แล้วจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ แต่กลับทำให้ประเทศชาติสิ้นเปลืองงบประมาณอย่างไร้เหตุ ในขณะที่เดียวกันแนวความคิดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารประเทศผู้บริหารองค์กรสถาบันก็จำเป็นถึงจำเป็นที่สุดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเป็นเครื่องชี้ทางหรือ

ตัวที่ให้คำตอบแก่ท่านเหล่านั้น ได้ดีที่สุดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีการศึกษาไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63 และ มาตรา 64 กล่าวไว้ว่ารัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากความสำคัญของเทคโนโลยี และปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยในหมวด 9 ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะในมาตรา 66 ซึ่งระบุถึงการให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 40)

ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนระดับมัธยมได้ทำหน้าที่รับใช้สังคม ทางด้านการศึกษาพื้นฐานอย่างเห็นได้ชัด ทำหน้าที่ในการรักษา ถ่ายทอด ตลอดจนเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมสังคมขัดเกลาทางด้านสังคมให้แก่ผู้เรียน สังคมมวลประสบการณ์ และฝึกฝนให้แก่บุคคลในสังคม รวมทั้งทำหน้าที่ในการเลื่อนฐานะให้แก่บุคคลเหล่านั้นด้วย และยังทำหน้าที่เป็นแหล่งพัฒนาทางวิชาการ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า สังคมได้มอบภาระหน้าที่ด้านการศึกษา ให้แก่โรงเรียนอย่างเต็มที่ และยังถือว่ามีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางนโยบายและมาตรการในการพัฒนากำลังคนทางเทคโนโลยี เพื่อแก้ปัญหาและเตรียมการเพื่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนได้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งการที่จะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น ประการสำคัญต้องให้ครุมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นอันดับแรกก่อนเพราะถ้าครูยังไม่รู้ ไม่เข้าใจและไม่ตระหนักต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น ก็เป็นการยากที่การ

ดำเนินการจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน และมีความเป็นไปได้ ที่สำคัญคือ มีกระบวนการ การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ ที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูประบบบริหารจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เป็นตัวจักรที่สำคัญเพื่อการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สถานะที่ดี มีประสิทธิภาพและคุณภาพยิ่งขึ้นสามารถทำให้ภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่นำพาประเทศไปสู่จุดมุ่งหมาย(โครงการการศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์, 2542: 48) ซึ่ง (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2543: 16) กล่าวไว้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวอยู่ที่ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษา ซึ่งต้องมีกระบวนการทัศน์ใหม่ในการศึกษา เข้าใจทิศทาง แนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษา ด้วยการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ทุกคนนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับ(บัญชา อึ้งสกุล, 2542: 26) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ว่า ตามหลักการของการพัฒนาการศึกษานั้น จะต้องมีการกำหนดทิศทาง พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างไร มีวิธีดำเนินการอย่างไร ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา หรือวิกฤตการณ์ โอกาส และศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำการดำเนินงาน เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมั่นคง

จากการที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการศึกษาของครูอย่างไร รวมทั้งสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีการศึกษาของครูเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริม รวมทั้งหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาภายใต้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารและสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 ประชากร

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 56 คน

1.2 ครูในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,081 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้บริหารและรองผู้บริหาร จำนวน 48 คน ครูจำนวน 285 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1992 และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้จำนวน 333 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

2.1 ด้านการเรียนการสอนของครู

2.2 ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

1.4 สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกั้มีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูแตกต่างกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านการเรียนการสอนของครู หมายถึง จัดการในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียง จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

2. ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษาค้นหาหรือตรวจสอบคุณลักษณะบุคคล

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน หมายถึง คุณลักษณะบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพผู้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2 ปีการศึกษา 2552 ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน

การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้สอน ประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวคิด วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ มาใช้เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้มากขึ้น

ครู หมายถึง ข้าราชการครูหรือพนักงานราชการหรือครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการหรือครูวิชาการและปฏิบัติการสอนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2 ปีการศึกษา 2552

โรงเรียนมัธยม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

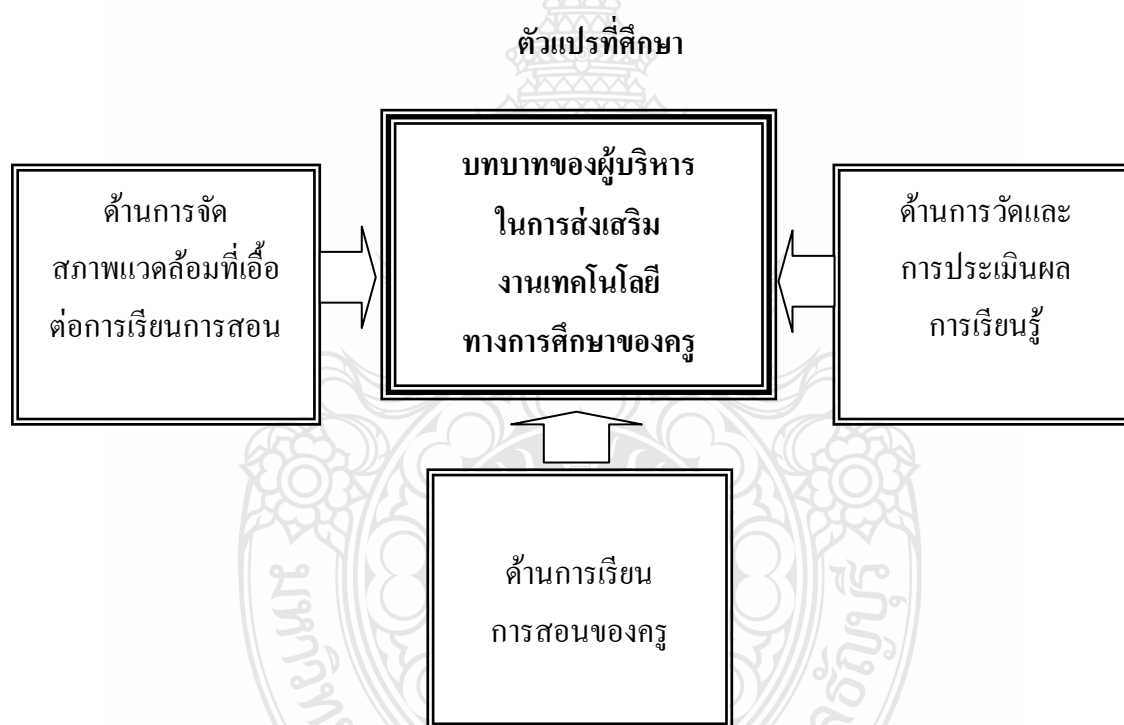
ประสบการณ์บริหารงานของผู้บริหาร หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะ ประสบการณ์ด้านการบริหารทางการศึกษาในองค์กรทางการศึกษาระดับต่างๆ ในตำแหน่งทางการบริหารการศึกษา ที่ได้ดำเนินบทบาทภารกิจตามสายงานที่กำหนดไว้ได้รับการเพิ่มพูน ประสบการณ์ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ การศึกษาดูงานจากแหล่งวิทยาการความรู้สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

ได้แนวคิดมาจาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 27) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการวัดและการประเมินผล การเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู บทบาทด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และบทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

1.7 ประโยชน์ของงานวิจัย

1. ได้ทราบสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทมาณี เขต 2 เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

2. ได้ทราบถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทมาณี เขต 2 เพื่อนำเอาข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเรื่องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนระดับมัธยม จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ของผู้รู้และนักการศึกษาจำนวนมาก โดยกำหนดออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความสำคัญของบทบาท
2. ประเภทของบทบาท
3. ลักษณะของบทบาทที่ดี
4. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา
5. ความสำคัญของผู้บริหาร
6. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา
7. ลักษณะของผู้บริหารที่ดี
8. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
9. บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู
10. บทบาทด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
11. บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

2.2 การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษา

1. ความหมายของเทคโนโลยี
2. ความหมายของเทคโนโลยีทางการศึกษา
3. ความสำคัญของเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษา
5. สถานภาพการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบัน
6. แนวโน้มของการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในอนาคต

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

1. ประวัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. วิสัยทัศน์
3. พันธกิจ
4. เป้าประสงค์
5. กลยุทธ์การปฏิบัติ
6. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความสำคัญของบทบาท

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทเป็นแนวคิดทางด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาพฤติกรรมที่นำมาใช้ในการศึกษามุคคละในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมการมีปฏิสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกันทางสังคมจะมีผลต่อบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่บุคคลหนึ่งอาจมีหลายบทบาทขึ้นกับสถานการณ์และสถานภาพบุคคลเป็นอยู่ในการแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมบทบาทอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย บทบาทที่กลุ่มสังคมร่วมกำหนดขึ้นมีทั้งบทบาทที่เกิดขึ้นตามวิถีทางกฎหมายหรือบทบาทอื่นที่แบบแผนพฤติกรรมกำหนดขึ้นตามความต้องการหรือการยอมรับของสมาชิกเป็นสำคัญ (ศรีนยา จันทสุทธิบรร, 2542: 19)

บทบาท (Role) มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่มีผลกระทบ มีคุณค่าหรือมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่เกิดมา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ล้วนมีบทบาทแตกต่างกันไปหลายสถานะ นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยา ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทไว้ดังนี้

(วรพันธุ์ รุ่งกรด, 2540: 9) อธิบายบทบาทคือหน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected behavior) ของบุคคลในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งหน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวโดยปกติแล้วเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมนั้นกำหนดขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบของสังคม

(ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2543: 78) กล่าวว่า บทบาทหมายถึง การกระทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ ดังนั้นบทบาทของบุคคลในองค์กรถือเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กำหนดหรือรับมอบหมายซึ่งกำหนดชัดเจนทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

(บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2545: 26) อธิบายว่าบทบาทคือการใช้ดุลยพินิจเลือกใช้อำนาจหน้าที่เป็นการเลือกใช้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ไว้สร้างอะไรให้เกิดขึ้นเพราะฉะนั้นบทบาท (Role) จึงต่างและไม่ใช่เรื่องของอำนาจหน้าที่ (Power) หรือต่างจากหน้าที่ (Function)

(โรลส์ Rolls, 1995: 104-105) ได้กล่าววาทบทบาทผู้บริหารเป็นงานที่เปลี่ยนสภาพผู้นำเพื่อต้องการปฏิรูปผู้บริหารให้มีรูปโฉมในคุณลักษณะผู้นำเชี่ยวชาญในวินัยการเรียนรู้ตามแนวคิดของ (เซ็งเก้ Senge, 1990) ที่จำเป็นในการบริหารองค์การการเรียนรู้ซึ่งเป็นความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้ตาม (Follower ship Expectations) หรือผู้ได้บังคับบัญชาเกิดขึ้นโดยฝึกฝนของผู้นำที่สร้างองค์การการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาบุคลากรผู้ร่วมงานให้ตอบสนองดังนี้

1. บทบาทผู้นำในการสร้างความคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ที่คาดหวังให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจความเป็นทั้งหมด (Understanding the whole)

2. บทบาทผู้นำในการสร้างการมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Personal Mastery) ที่คาดหวังให้ผู้ตามเกิดการบำรุงน้ำใจ (Encouragement) การยอมรับ (Acceptance) การมอบอำนาจ (Empowerment) ความไว้วางใจ (Trust) เปิดเผยตนเอง (Self-discovery) ทำงานเพื่อเกียรติศักดิ์ (Someone worth working for dignity) ความอิสระ (Autonomy) ความสามารถที่บรรลุดูผล (Full filled potential) เจริญเติบโต (Growth) สนับสนุนทางเลือก (Supported choice) อิสระภาพ (Independence) ระยะเวลาในการสร้างความผิดพลาด (Space to make mistakes) สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (Support in transition) การเรียนรู้ (Learning) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความสัมพันธ์ส่วนตัวและผู้อื่น (Self/other connection) จุดประสงค์ (Meaning) และสมมุติฐานที่ท้าทาย (Challenge assumptions)

3. บทบาทผู้นำในการสร้างแบบแผนวิธีคิด (Mental Models) ที่คาดหวังให้ผู้ตามมีนวัตกรรม (Innovation) จุดประสงค์ (Meaning) และสมมุติฐานที่ท้าทาย (Challenge assumptions)

4. บทบาทผู้นำในการสร้างและสานวิสัยทัศน์ (Shared Vision) ที่คาดหวังให้ผู้ตามมีความรู้สึกในเป้าหมาย (Sense of purpose) ส่วนบุคคล/คุณค่าการเป็นภาคี (Personal /Values alignment) แรงจูงใจ (Motivation) ความชัดเจน (Clarity) ร่วมพัฒนาวิสัยทัศน์ (Co-develop vision) ผูกพัน (Engement) และความร่วมมือ (Commitment)

5. บทบาทผู้นำในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team learning) ที่คาดหวังให้ผู้ตามร่วมออกแบบ (Co-design) การแสดงออกโดยตนเอง (Self-expression) การช่วยเหลือ (Contribution) ขบวนการสร้างสรรค์ (Creativity) การเป็นสังคมเดียวกัน (Social unity) และความสัมพันธ์ (Relationship)

(เมอร์ฟี Murphy, 1995: 203-214) ได้เสนอแนวคิดในการเสริมสร้างความเป็นผู้ฝึกสอนที่พลิกผันให้เกิดศักยภาพบุคคลอันเป็นเครื่องมือทางความคิดในองค์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบนรากฐานงานวิจัยโดยการทำงานของเขาทั้งในส่วนองค์การและบุคคลที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ให้เกิดกับผู้เข้ารับการฝึกสอนสร้างความผูกพันความไว้วางใจความเคารพและแสดงออกอย่างอิสระต่อกันทั้งสองฝ่าย

2. ผู้บริหารทำตนเป็นนักปฏิบัติ (Pragmatism) คุณค่าความพยายามฝึกสอนประเมินจากผลลัพธ์ผู้บริหารเข้มงวดติดตามการทำงานและอดทนแก้ไขปัญหาของผู้เข้ารับการฝึกสอนประเมินความก้าวหน้าใช้ข้อมูลแต่ไม่ตัดสินบุคคลใช้กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อมั่นใจด้วยตนเองสร้างผลลัพธ์ที่ปรารถนา

3. ผู้บริหารปฏิบัติสองแนวทาง (Two tracks) โดยความเชี่ยวชาญที่เกิดจากการสังเกตการใคร่ครวญและการปฏิบัติเป็นรูปแบบที่ผู้บริหารผู้ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนและผู้รับการฝึกสอนอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความสามารถและคุณภาพใหม่ให้แก่บุคคลในวิธีการเรียนรู้ได้สร้างบุคคลให้ปรับเปลี่ยนมีมนุษยธรรมด้วยตนที่เกิดโดยเชื่อในความรักจากหัวใจและการนึกคิดของผู้รับการฝึก

4. ผู้บริหารทำเป็นประจำและทำได้สำเร็จ (Always-already) ผู้บริหารค้นหาวิธีให้บุคคลค้นพบความเป็นสรรพสิ่งของโลกและวิธีการที่อธิบายแก่บุคคลเกิดความชัดเจน ในสถานการณ์ปัจจุบันช่วยให้เห็นความเป็นไปและสร้างทางเลือกใหม่สร้างแรงจูงใจความเข้าใจสร้างทีมให้บรรลุการปรับปรุงต่อเนื่องซึ่งเกิดจากความคิดที่ถูกต้องและสร้างเสริมด้วยตนเองที่การเรียนรู้สามารถปรากฏขึ้นตลอดเวลา

5. ผู้บริหารสร้างความเข้าใจแก่บุคคลได้รู้จักวิธีที่บุคคลหลบหลีกหรือต่อต้านการทำงาน (Techniques don't work with people) ฝึกฝนบุคคลให้เข้าใจโครงสร้างการแสดงอาการ (Structure of interpretation) ได้แก่ ลักษณะที่บุคคลสร้างแบบแผนการกระทำต่อต้านและไม่พอใจการทำงานหรือสิ่งต่างๆ โดยวิธีการเย็บควบคุมวิธีการไม่สร้างความสามารถหรือความร่วมมือแรงขับเคลื่อนต้านทานและขุ่นใจถูกซ่อนเร้นฝังตรึงเป็นความยุติธรรมถาวรสิ่งเหล่านี้เป็นอันตรายและสร้างผลกระทบต่อองค์การอย่างลึกซึ้งซึ่งผู้บริหารเข้าใจจะสร้างจุดพลิกผันของพฤติกรรมที่เป็นอาการซึ่งบอกผลลัพธ์ของการปฏิบัติโดยสร้างวิธีการที่มีอิทธิพลต่อ โครงสร้างของอาการหาวิธีให้บุคคลเข้าใจและสังเกตด้วยภาษาที่สามารถทำให้มองเห็นโลกผ่านความแตกต่างในแต่ละสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นไปได้ใหม่จะช่วยเปลี่ยนจิตใจเพื่อเปลี่ยนร่างกายโดยสร้างนิสัยใหม่และตอบสนองได้อย่างเป็นระบบโดยอัตโนมัติ

(ธนารัตน์ เทพโยธิน, 2544: 127) ได้กล่าวไว้ว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดนั้น เรียกว่า บทบาทที่ถูกกำหนด ถึงแม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ

ตามบทบาทหน้าที่คาดหวังในสิ่งอื่นๆ ต้องปฏิบัติไปตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นวิธีที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาตามตำแหน่ง หากไม่ตรงกันกับบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดกับบทบาทหน้าที่ปฏิบัติจริงอาจมีสาเหตุมาจากบุคคลขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนด และบุคคลไม่มีความสามารถที่แสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาทจะเป็นตัวกำหนดการแสดงออก พฤติกรรม และหน้าที่ที่ทุกคนแสดงออกมา หากการแสดงออกนั้นไม่เป็นไปตามบทบาทของคนนั้นแล้วอาจทำให้พฤติกรรมนั้นไม่เหมาะสม และอาจเกิดผลเสียมากกว่าผลดีก็เป็นได้

2. ประเภทของบทบาท

ประเภทบทบาทนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่

1. บทบาทที่คาดหวัง (Expecting Role) คือ เป็นบทบาทหน้าที่ที่สังคมเป็นผู้กำหนดให้ต้องปฏิบัติ จะกำหนดหรือคาดหวังโดยสังคม กฎหมายหรือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น บทบาทที่คาดหวังได้แก่ บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) บทบาทที่ถูกกำหนด (Prescribed Role) บทบาทที่คาดหวัง (Expecting Role) หรือบทบาทที่ถูกระบุ (Expected Role)

2. บทบาทที่เป็นจริง (Actual Role) คือบทบาทที่แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริง เมื่อบุคคลอยู่ในบทบาทหรือตำแหน่งนั้น ในสังคมหนึ่งๆ บุคคลจะแสดงบทบาท ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นที่แตกต่างกันถ้าตำแหน่งนั้นๆ แตกต่างกัน

(ลินตัน Linton, 1945 อ้างถึงใน พรภิมิน มีศิลป์, 2539: 14) ได้จำแนก บทบาทตามตำแหน่งในสังคมทั่วไป ออกเป็น 5 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทตามเพศและบทบาทตามวัย ได้แก่ บทบาทของผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ผู้ใหญ่ เป็นต้น ซึ่งเป็นบทบาทที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของเราตลอดชีวิต

2. บทบาททางอาชีพ ได้แก่ บทบาทของพ่อค้า ครู ทนายความ เป็นต้น บทบาทประเภทนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างอิสระเสรี มากกว่าบทบาทประเภทอื่น

3. บทบาทเกียรตินิยม ได้แก่ บทบาทของหัวหน้า ลูกน้อง คนรับใช้ เป็นต้น

4. บทบาทของครอบครัว ได้แก่ บทบาทของแม่บ้าน พ่อ ลูก เป็นต้น

5. บทบาทในกลุ่มหรือที่มีความสนใจคล้ายๆ กัน ได้แก่ บทบาทของสมาชิกในกลุ่มชนต่างๆ เป็นต้น

จากงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่นของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงบทบาทเด่น ๆ 10 บทบาท ซึ่งเป็นบทบาทที่

ส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหาร โรงเรียน/วิทยาลัยมากที่สุด ได้แก่ (วันทนา เมืองจันทร์, 2543: 10-15) กล่าวว่า

1. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำ
2. บทบาทในการดำเนินการ
3. บทบาทในการปรับปรุงเสริมแต่งให้ก้าวหน้า
4. บทบาทในฐานะนักพูดที่มีศิลป์และนักฟังที่ดี
5. บทบาทในฐานะผู้เข้าสังคมได้ดี
6. บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมงาน
7. บทบาทในการสร้างศรัทธา ค่านิยม
8. บทบาทในการริเริ่มสร้างสรรค์
9. บทบาทในการเป็นนักเปลี่ยนแปลงและพัฒนา
10. บทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์

3. ลักษณะของบทบาทที่ดี

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะนำองค์การสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นผู้รอบรู้ในทางการบริหารเพราะฉะนั้นผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทและภารกิจหน้าที่ของตนเองที่ดี ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทที่ดีดังนี้

(ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545: 25-26) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาหรือสิ่งที่ควรพัฒนา ได้แก่

1. ความเชื่อมั่นและความศรัทธาตนเอง
2. ความกล้าที่จะลองทำสิ่งใหม่
3. ความสามารถในการสื่อ

(เฮ็นรี่ มินสเบอร์ก Henry Mintzberg อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 10) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร โดยจำแนกออกได้ 10 บทบาท คือ บทบาทระหว่างบุคคล

บทบาทที่ 1 หัวหน้างาน หัวหน้าคณะ ได้รับการแต่งตั้งให้ทำงานประจำทั้งงานในด้านสังคมรับผิดชอบในการสร้างแรงจูงใจกระตุ้น

บทบาทที่ 2 ผู้นำ รับผิดชอบการแต่งตั้งฝึกอบรมและประสานงาน ทำหน้าที่ทั้งหมดในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชา

บทบาทที่ 3 ผู้ประสานงาน รักษาเครือข่ายที่พัฒนาขึ้นเองของทั้งบุคคลภายนอก และผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร

บทบาทที่ 4 การเป็นผู้ติดตามข่าวสาร เสาะหาและรับฟังข่าวสารข้อมูลอย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาความเข้าใจในสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและทำตัวเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรของตน

บทบาทที่ 5 การเป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสาร ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งที่ได้รับจากภายนอกและภายในไปสู่คนในองค์กรซึ่งอาจต้องกลั่นกรองก่อน

บทบาทที่ 6 การเป็นนักประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดข่าวสารขององค์กรไปสู่บุคคลภายนอก บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

บทบาทที่ 7 การเป็นผู้ประกอบการ หาโอกาสและประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อหาวิธีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปสู่สิ่งที่ดีกว่า

บทบาทที่ 8 การเป็นผู้แก้ไขปัญหา รับผิดชอบในการหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับองค์กรในการแก้ไขปัญหา

บทบาทที่ 9 การเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรขององค์กร การตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร

บทบาทที่ 10 การเป็นนักเจรจาต่อรอง รับผิดชอบในการเป็นตัวแทนขององค์กรในการเจรจาต่อรองต่าง ๆ

4. ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

(ชายชัย อาจินสมาจาร, 2542: 86) กล่าวว่าไว้ว่า ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่บริหารและควบคุมดูแลกิจการ และหมายถึงผู้ดำรงตำแหน่งขั้นสูงขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ในการบริหารจะต้องมีองค์กรหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกว่า ผู้บริหารบุคคลที่กลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้บริหารงานที่กระทำในสมาคมหนึ่งหรือในสำนักงานหนึ่งถ้าผู้บริหารใดทำงานให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ประสพผลสำเร็จในด้านการบริหารสูงสุด เป็นผู้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความสามารถในการบริหารได้ทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็นการธนาคาร การอุตสาหกรรม ธุรกิจ การศึกษา แม้กระทั่งการบริหารบ้านเมือง เขาผู้มีความสามารถนี้ได้รับการขนานนามว่า “ผู้บริหารมืออาชีพ”

(โบลล์ และ ดาเวนพอร์ท Boles and Davenport อ้างถึงใน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรมาธิราช, 2540: 25-26) ได้ให้แนวคิดว่ากระบวนการเป็นผู้นำประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญสำหรับการนำมาซึ่งรับผิดชอบอยู่ 2 ประการ คือ การสนองความต้องการของบุคคลและเปลี่ยนแปลงหรือนวัตกรรม ภารกิจด้านการบริหารมีอยู่ 2 ประการ คือการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน และการรักษาหรือป้องกันหน่วยงานให้ดำรงอยู่ต่อไป จึงจำเป็นต้องจัดปัญหาข้อโต้แย้งและต้องประเมิน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจากแนวคิดต่างๆทำให้เห็นว่าผู้นำกับผู้บริหารเป็นคนๆเดียวกัน เพียงแต่แสดงบทบาทในแต่ละสถานการณ์ไม่เหมือนกัน ผู้บริหารที่ขาดความเป็นผู้นำปฏิบัติการจึงให้เสร็จลุล่วงให้ได้ ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำย่อมสามารถทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงได้ดี สามารถทำให้กลุ่มความสำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมาย ช่วยให้หน่วยงานคงอยู่ต่อไปได้และช่วยให้สมาชิกได้สนองความต้องการในสิ่งที่ปรารถนา

5. ความสำคัญของผู้บริหาร

(เซอร์จิโอวานนี และ คาร์เวอริ Sergioivanni and carver อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540: 25-26) ความสำคัญของผู้นำสถานศึกษาในปัจจุบันมี 3 ประการ คือ 1) พฤติกรรมของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำโดยการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเกียรติและศักดิ์ศรีของตำแหน่ง จะต้องประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุเป้าหมายพฤติกรรมของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการสร้างกระบวนการ และวิธีการทำงานของครูเป็นต้น 2) ผู้บริหารจะต้องเสพพฤติกรรมใน 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก พฤติกรรมมุ่งงาน นั่นคือ มุ่งในการปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้สำเร็จ ลักษณะที่ 2 คือ พฤติกรรมมุ่งคน นั่นคือ สนใจบุคคลที่เกี่ยวข้อง ยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคน และ 3) พัฒนาคณะอื่น ๆ เป้าหมายที่เด่นชัดอีกอย่างหนึ่งของสถานศึกษาคือการพัฒนาคน คนที่จะต้องพัฒนานั้นจะต้องมุ่งเน้นทั้งผู้เรียนและผู้สอน จะต้องพัฒนาศักยภาพของผู้นำรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้น หากบุคคลในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งศักยภาพของผู้นำรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้น หากบุคคลในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งความสามารถและจิตใจจนถึงระดับที่พึงปรารถนาแล้ว เกิดยอมเชื่อได้ว่าสถานศึกษาย่อมบรรลุเป้าหมายได้

6. บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ มีความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพหน้าที่ของตนเองดังต่อไปนี้

(เจริญ ไวรวัจนกุล,ม.ป.ป.: 79) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่จะต้องบริหาร 8 ประการ ได้แก่

1. การบริหารงานบุคลากรภายในโรงเรียนซึ่งหมายถึงครู เจ้าหน้าที่ คนงานและภารโรง เพื่อให้ได้ความร่วมมือจากทุกฝ่าย
2. การปกครองและแนะแนวนักเรียน ตลอดจนการติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน
3. การบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียน หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนต่าง ๆ และการบริการการสอนเพื่อให้ได้มาซึ่งการสอนที่มีคุณภาพ

4. การบริหารงานต่างๆที่เกี่ยวกับชุมชนในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน

5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิบริหารโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนสมกับเป็นองค์กรที่ดี

6. การบริหารอาคารสถานที่และผลิตภัณฑ์

7. การบริหารงานธุรการ คือ งานเสมียน เอกสารต่างๆ การเงินและการบริการของโรงเรียน

8. การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะต่อเนื่องกัน ไม่ขาดสาย

(ชายชัย อาจินสมาจาร, 2542: 101) ได้แบ่งหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ในด้านวัตถุประสงค์ ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทและหน้าที่ดังนี้

1.1 กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา แล้วกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายทางการบริหาร

1.2 ระลึกเสมอว่าอะไรที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียน

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

1.4 ทำให้บุคลากรทางการศึกษายอมรับเป้าหมายทางการศึกษา ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะและให้ทุกคนแบ่งจุดมุ่งหมายสู่การปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

1.5 คำนึงวิถีทางที่มีสำหรับทำให้เป้าหมายบรรลุผลสัมฤทธิ์

1.6 หาวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษาทุกคน และก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในระหว่างบุคลากรทางการศึกษาเดียวกัน

2. ในด้านการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 ออกแบบรูปแบบเพื่อการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า โดยผ่านการเลือกแนวทางที่ดีที่สุด

2.2 กำหนดผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน

2.3 ทำความกระจ่างในสิ่งที่ต้องการให้สัมฤทธิ์ผลและวิธีการ

2.4 วางแผนสำหรับผลสัมฤทธิ์และการปรับปรุงระบบค่านิยมของสังคม

2.5 ทำงานให้ยืดหยุ่น เพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

2.6 ทำแผนให้สมบูรณ์

2.7 ทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ

- 2.8 ทำแผนการศึกษาให้เข้ากับแผนของประเทศ
- 2.9 ร่างแผนโดยการตั้งอยู่บนพื้นฐานการวิจัย
- 2.10 ทำแผนให้เป็นจริงและปฏิบัติได้
- 2.11 ใช้บริการของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.12 ทำให้บุคลากรการศึกษาทุกคนเข้าใจแผน
3. ในด้านการจัดการองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้
  - 3.1 วางโครงสร้างของการจัดองค์กร รูปแบบของตำแหน่งและความสัมพันธ์
  - 3.2 กำหนดตำแหน่งของบุคลากร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย
  - 3.3 กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร
  - 3.4 ส่งเสริมพฤติกรรมกลุ่มสู่ผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยผ่านทาง การปฏิบัติงาน กระบวนการสื่อความหมายและการประเมินผล
  - 3.5 ก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยของกลุ่ม โดยผ่านทางความสัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกด้วยตนเองและการนำตนเอง
  - 3.6 ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน
  - 3.7 ทำให้องค์กรเกิดบรรยากาศที่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน
  - 3.8 ส่งเสริมประสิทธิผล และประสิทธิภาพเพื่อทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผล
  - 3.9 คงไว้ซึ่งมิตรภาพ ความเคารพและความมั่นใจในระหว่างบุคลากร
4. ในด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารการศึกษา ควรมีหน้าที่ดังนี้
  - 4.1 แนะนำบุคลากร
  - 4.2 แน่ใจว่ากิจกรรมทั้งหลายดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
  - 4.3 ประสานงานองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ครอบคลุมทิศทางของการทำงาน
  - 4.4 ได้ผลงานจากการทำงานมากที่สุดโดยลงทุนน้อยที่สุด
  - 4.5 เคารพความรู้ บุคลิกภาพ และเกียรติของบุคลากรทุกคน
  - 4.6 ทำให้บุคลากรเคารพตนเองและมีความพึงพอใจในตนเอง
  - 4.7 ก่อให้เกิดความสามัคคีในพลังทางกาย สังคม และเศรษฐกิจ
  - 4.8 เป็นผู้ประสานระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง
  - 4.9 เป็นผู้ประสานในเรื่องหลักสูตร วิธีสอน กฎ ระเบียบ บรรยากาศ
  - 4.10 ใช้อำนาจและหน้าที่ตัดสินใจในกิจกรรมของบุคลากร
  - 4.11 ทำให้บุคลากรรับผิดชอบต่องานที่ตนเองกระทำ

4.12 กำหนดขั้นตอนของปัญหาเพื่อการแก้ปัญหา

4.13 ใช้วิธีการแก้ปัญหาจากผลการอภิปรายของกลุ่ม

4.14 เข้าใจความรู้สึกและการตัดสินใจของบุคลากรและหลีกเลี่ยงการใช้ความคิดเห็นของตนเองแต่ผู้เดียว

5. ในด้านการประเมินผล ผู้บริหารการศึกษาควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

5.1 ประเมินผลกระบวนการทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ โดยเปรียบเทียบมาตรฐานและค่านิยมที่กำหนดไว้

5.2 ค้นหาจุดอ่อนและแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว

5.3 รู้จุดแข็งของบุคลากร

5.4 ประเมินผลเพื่อปรับปรุงงานและตัวบุคลากร

5.5 ประเมินผลเพื่อก่อให้เกิดความพอใจทางจิตวิทยาและปรับปรุงทักษะเรื่องมนุษยสัมพันธ์

5.6 ก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

5.7 ประเมินเจตคติของประชาชนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

5.8 ทำการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบและเป็นปรนัย

5.9 ส่งเสริมการประเมินผลตนเองและการปรับปรุงตนเองในตัวบุคลากร

สรายทฐ เศรษฐขจร (2546: 27-30) ได้กล่าวบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารในฐานะผู้ทำการบริหาร ความสำเร็จใด ๆ ขององค์การย่อมมาจากบทบาทนี้เป็นสำคัญ เพราะเป็นเรื่องของการดำเนินการตามภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแนวทางที่จะปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามความต้องการ หน้าที่ในการวางแผนนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการบริหาร เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือทิศทางการทำงานในอนาคตขององค์การ

1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การกำหนดจัดเตรียม และจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง กระบวนการจัดการเกี่ยวกับคนเริ่มตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือกและบรรจุคนเข้าทำงาน การพัฒนา และธำรงรักษาให้คนที่มีประสิทธิภาพอยู่กับองค์กร หน้าที่การจัดคนเข้าทำงานนี้นับได้ว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการทำงานในอนาคต

1.4 การสั่งการ (Directing) หมายถึง ความพยายามที่จะให้การกระทำต่างๆ ของทุกฝ่ายในองค์กร เป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับให้การทำงานต่างๆ เป็นไปตามแผนและในการจัดการต่างๆ ให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์นั้น ผู้บริหารจะต้องมีมาตรการในการควบคุมงานของตนอยู่เสมอ

2. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้สร้างคน “คนคือ ทรัพย์สินที่มีค่าสูงสุดขององค์กร” เชื่อว่า ผู้บริหารทุกคนคงจะไม่ปฏิเสธคำกล่าวนี้ ซึ่งความสำเร็จในการบริหารองค์กรนั้นจะต้องอาศัยตัวแปรที่สำคัญที่สุด คือ คน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการสร้างคน ให้มีคุณภาพของคนสำหรับกลไกการสร้างคนเพื่อรักษาความสำเร็จที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย

2.1 สร้างด้วยการทำลาย โดยธรรมชาติของคนมักไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและมักจะไม่ทำอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมาหากไม่ได้รับการทำลาย การที่ผู้บริหารจะทำให้ทีมงานกล้าทำงานที่เป็นสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและความสำเร็จขององค์กรนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างความท้าทายสมาชิกแต่ละคนให้เกิดวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาตนเอง และกล้าเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายได้

2.2 สร้างด้วยการตรวจสอบ การตรวจสอบงานจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามงานของทีมงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารจะต้องตรวจสอบการทำงานของงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องในลักษณะการให้คำปรึกษา และเสนอแนวทางในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 สร้างด้วยการตักเตือนแก้ไข เมื่อพนักงานมีผลงานในการทำงานดี ต้องให้กำลังใจ อาจจะเป็นรูปของการขึ้นเงินเดือน โบนัส ประกาศเกียรติคุณยกย่อง และความก้าวหน้าในอาชีพ ในทำนองเดียวกันหากพนักงานกระทำผิดต้องว่ากล่าวตักเตือน เพราะการตักเตือนคือ การหวังดีต่อกัน

2.4 สร้างด้วยการให้เขาไปสร้างคนอื่น โดยการพัฒนาพนักงานทุกคนให้มีความพร้อมด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรม จริยธรรม แล้วเปิดโอกาสให้เขาได้สอนคนอื่นบ้าง

3. ผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จากการที่เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลง ติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิด และต้องเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารต้องรู้เหตุผลและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องรู้ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่จะมีต่อการบริหารองค์การสำหรับบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

3.1 เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ ในปัจจุบันผู้บริหารต้องอยู่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ต้องเผชิญกับ โลกยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคของการแข่งขัน ยุคของการปฏิรูป และยุคที่มีเทคโนโลยีเป็นพลังผลักดัน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องคิดสร้างสรรค์ และรวบรวมแนวคิดต่างๆ ในสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ

3.2 เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างวิสัยทัศน์ให้สำเร็จและสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม ท่ามกลางสภาพจำเจของทรัพยากรได้นั้น ผู้บริหารจะต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ กล้าคิดและทำสิ่งใหม่ๆ โดยไม่ยึดติด

3.3 เป็นผู้เปลี่ยนแปลงได้ทันกระแส ในสถานะที่ผู้บริหารต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้ทันสถานการณ์

3.4 เป็นนักเรียน ผู้บริหารต้องมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้และปรับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ

3.5 เป็นผู้ที่มีมอบหมายอำนาจการตัดสินใจ การมอบอำนาจและสิทธิการตัดสินใจ การจัดการ และการดำเนินการต่างๆ ให้แก่ผู้ปฏิบัติ

3.6 เป็นผู้สนับสนุน ผู้บริหารต้องจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการให้กับบุคลากรในองค์การและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบอำนาจ เพื่อให้แต่ละคนสามารถทำในส่วนของตนได้อย่างเต็มที่

4. ผู้บริหารในฐานะผู้นำแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารยุคใหม่มีความสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดขององค์การ และการบริหารที่ดีนั้นจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ บทบาทผู้บริหารด้านนี้ประกอบด้วย

4.1 เป็นผู้ตรวจสอบ มีบทบาทในการค้นหาและรับข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร

4.2 เป็นผู้เผยแพร่ มีบทบาทในการส่งข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากภายนอกหรือจากหน่วยงานย่อยให้กับส่วนขององค์การเพื่อช่วยให้ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4.3 เป็นโฆษก มีบทบาทในการส่งข้อมูลสารสนเทศไปยังภายนอกตามแผนและนโยบายขององค์การ

7. ลักษณะของผู้บริหารที่ดี

(ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2542: 97) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายๆ ประการ อาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. คุณสมบัติทางกาย ได้แก่ ว่องไว สง่า บุคลิกภาพมีเสน่ห์ แต่งตัวง่าย ๆ มีรสนิยม เลียงพุดชัดเจน อิริยาบถเป็นไปตามธรรมชาติ มีอุปนิสัยสม่ำเสมอ และมีสุขภาพดี

2. คุณสมบัติทางสติปัญญา ได้แก่ มีความสามารถในการแปลแผนให้ผู้อื่นได้ มีเจตคติชอบ สืบสวน ตระหนักในบทบาทของตนเอง มีความสามารถในการก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีทักษะ ในการปฏิบัติงาน ฉลาด มีความคิดริเริ่ม มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเด็กและความเจริญงอกงามของเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคม รู้จุดอ่อนของตนเอง เข้าใจทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการศึกษา มีความสามารถในการติดต่อสื่อความหมาย มีความสามารถในการวางแผนได้เป็นอย่างดีและเป็นระบบ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีความรู้กว้างขวาง

3. คุณสมบัติทางอารมณ์ ได้แก่ มีความเข้าใจในอารมณ์ของบุคคลอื่น แจ่มใสร่าเริงและมีความสุข มีอารมณ์มั่นคง มีความอิสระจากการเผชิญหน้า ไม่ตื่นเต็นง่าย ไม่เสียใจเมื่อประสบกับ ปัญหาและความผิดหวัง มีความหวังและมีแรงจูงใจสูง

4. คุณสมบัติส่วนบุคคล ได้แก่ มีสามัญสำนึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นที่พึงของคนอื่นได้ มีความเสียสละ เป็นคนตรงไปตรงมา มีความยุติธรรม ไม่คุยโอ้อวด เป็นคนเปิดเผย เป็นคน เชื่อถือได้ เคารพบุคลิกภาพของคนอื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนแก้ปัญหาเก่งและมีความอดทน ต่อจุดอ่อนของคนอื่น

5. คุณสมบัติทางสังคม ได้แก่ ว่องไวและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ หลีกเลียงการ วิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่จำเป็น ให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น เสียสละเพื่อความก้าวหน้าของสังคม มีความ ยุติธรรมเสมอภาค มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นความเชื่อถือของทุกคน แก้ปัญหาให้คนอื่นได้ มีความ ซื่อสัตย์ รู้ปัญหาของผู้อื่น สนใจในกิจกรรมของสังคม มีความอดทนเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย มี น้ำใจในการบริการต่อสังคม มีความจริงใจ เข้าใจความสามารถและความฉลาดของคนอื่นและอุทิศตน เพื่องานของสังคม

6. คุณสมบัติทางศีลธรรม ได้แก่ มีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่ถูกและที่ผิด มีความ เชื่อในค่านิยมแบบประชาธิปไตย มีจริยธรรม คุณลักษณะดี มีอุดมการณ์สูง ควบคุมตนเองได้ ตระหนักในตนเองโดยผ่านการบริการทางสังคม และเคารพตนเอง

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์ และวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม จิตวิทยา การศึกษาคูงาน อบรมสัมมนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงความสามารถทางวิชาการต่าง ๆ เป็นผู้มีความสามารถด้านทักษะการบริหาร เช่น ด้านธุรการ กฎระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ของทางราชการ และเป็นผู้มีบุคลิก ลักษณะนิสัยที่ดี

8. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ ,2542 : 6-10) กล่าวว่างานบริหารเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะสูง ผู้บริหารควรเป็นคนที่มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำเพราะผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารโรงเรียนดังนั้นผู้บริหารควรมีบทบาทตามสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) กำหนดมี 6 บทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน
2. บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมในการบริหารต่างๆเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
4. บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน
5. บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือ รวมสติของบุคลากร ในโรงเรียนและชุมชนเพื่อการบริหาร
6. บทบาทหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรและควบคุมกำกับติดตามบุคลากรใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สุพล วังสินธ์ (2542: 33-36) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นผู้นำในด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ส่งเสริมสนับสนุนในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน
3. เป็นผู้นำในการริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนางานวิชาการ
4. ส่งเสริมในการจัดหาทุนมาสนับสนุนการพัฒนาวิชาการ
5. ส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและเป็นผู้ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ประสานขอความร่วมมือจากภาคเอกชนและชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และ การปฏิบัติ

7. เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในหลักสูตรกิจกรรมเสริมและกิจกรรมนอกหลักสูตร
8. ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน
9. เป็นผู้นำในการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน ทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการศึกษา
10. สร้างค่านิยมให้นักเรียนรักเพื่อนมนุษย์ ไม่ดูถูกคนยากจน รักคนที่ประกอบอาชีพสุจริต
11. เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
12. เป็นผู้นำในการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและรักรากเหง้าของตนเอง
13. เป็นผู้นำในการส่งเสริมและสร้างสรรค์ จรรโลงศิลปวัฒนธรรม
14. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาและเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์
15. เป็นผู้นำในการบริหารงาน โดยยึดแนวทางในการพัฒนาประชาธิปไตย
16. เป็นผู้นำในการบริหารงาน โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคน มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

(คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ,2543: 76) ได้สรุปบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้คือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่ในการปฏิรูปการเรียนรู้
2. นำโรงเรียนไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งปัญญาคือ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาปรับปรุงการบริหาร
3. จัดการเอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้มีส่วนในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำการวิจัยในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันในระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีมผนึกกำลังกันระหว่าง 5 กลุ่มวิชาการ
4. พัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานตามหลักสูตร
5. พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถใช้โลกเป็นห้องเรียนจัดให้มีระบบนิเวศน์ภายใน
6. ช่วยเหลือครูในด้านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(วิภากรณ์ ภู่วัฒนกุล,2543: 34) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนการสอนและเป็นผู้นำในการบริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียนและต้องมีประสิทธิภาพที่จะแสดงบทบาทว่า มีส่วนร่วมในการเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนแต่เป็นที่สังเกต ได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา

ไทย จะเห็นการบริหารจัดการ อาคารสถานที่และงานธุรการมากกว่างานวิชาการ นอกจากนี้ยังเน้นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหาร 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทของผู้ฝึกสอน (Coach) ผู้บริหารต้องสามารถทำความเข้าใจและสร้างความเข้าใจกับครูอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและรู้จักตนเองอย่างแท้จริง

2. บทบาทของผู้ประเมิน (Appraiser) ผู้บริหารมีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โดยตรงไปตรงมา โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

3. บทบาทของที่ปรึกษา (Advisor) ผู้บริหารต้องช่วยกระตุ้นความคิดริเริ่มให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการกำหนดเป้าหมาย (Goals) ของครูอาจารย์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ

4. บทบาทของผู้ช่วยเหลือ (Referral Agent) ผู้บริหารต้องหาทางสนับสนุนให้ครูอาจารย์ประสบความสำเร็จในการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในสายงานการสอน

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2543: 42) กล่าวว่าผู้บริหารการศึกษาของทุกหน่วยงานทุกระดับถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจถึงหัวใจการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. วางนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้

2. วางแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับนโยบายที่วางไว้ เช่น บทบาทใหม่ของสถานศึกษา บทบาทของครู วิธีดำเนินการ ฯลฯ

3. สร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจรทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4. วางระบบมาตรฐานการศึกษา ทักษะพื้นฐาน สำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานในระดับที่เป็นที่ยอมรับของระบบการศึกษา 34

5. วางระบบการตรวจสอบคุณภาพการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพการเรียนรู้ กระบวนการการเรียนรู้ทั้งสิ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญและสิ่งที่เป็นความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนทั้งจากภายนอกและภายในสถานศึกษา

(อุษณีย์ โปธิสุข,2543: 42) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารการศึกษาทุกหน่วยงานทุกระดับว่าเป็นบึงเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าถึงหัวใจของการเรียนรู้ของเด็ก โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้ คือ การสร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัดหลักสูตรใหม่ ระบบการจัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,2544: 11-12) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนไว้ 5 ด้าน คือ

1. ด้านส่งเสริมการเรียนการสอนของครู
2. ด้านส่งเสริมการจัดและประเมินผลการเรียนรู้
3. ด้านส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน
4. ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน
5. ด้านส่งเสริมความก้าวหน้าของครู

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหาร 3 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู บทบาทด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และบทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

9. บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลสำคัญอย่างยิ่งที่จะผลักดันการจัดการเรียนการสอนไปสู่ความสำเร็จเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่จะต้องคอยอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจทั้งคำพูดและการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดกำลังใจและได้แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินงานซึ่งมีนักการศึกษาหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้เสนอบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้

ผกระทรวงศึกษาธิการ,2542: 27) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันจัดการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน พัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้

(ทีศนา เขมมณี,2542: 14-15) กล่าวว่าจัดการในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญ นั้น ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียง จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องหาทางส่งเสริมสนับสนุนครู ให้ได้พัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกรูปแบบส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่ สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้รับพัฒนาเต็มตามความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้กระตุ้น ผู้เตรียมการ ผู้ อำนวยความสะดวก ผู้จัดสิ่งเร้า ให้คำปรึกษา และวางแนวกิจกรรมให้กับผู้เรียน

(สุวิทย์ มูลคำ,2542: 14) ได้เสนอบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมและให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ เต็มเวลา สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ขึ้นภายในโรงเรียน จัดทำ จัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเต็มที่และให้เพียงพอ ติดตามผล ความก้าวหน้าในการจัดการเรียนการสอนตลอดเวลา

(สมาน แก้วคำไสย์,2545: 44) ได้สรุปว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ร่วมกับคณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ ตรวจสอบ กำหนดเทคนิค มาตรการ รายละเอียดและจัดทำแผนงาน โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดวิธี ดำเนินงานทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมและ บรรยากาศของการเรียนการสอนที่ดี จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเสนอแนะแหล่งการเรียนรู้ ให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเรียนการสอน คือ จัดให้มีการเรียนการสอน โดยการจัดเตรียมหลักสูตร สรรหาครูที่มีความรู้ความสามารถตรงตาม รายวิชาที่สอน และมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง จัดหาสื่อการเรียนการสอนและส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

10. บทบาทด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินผลการเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้อง ดำเนินการเพื่อทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

(โกวิท ประวาลพฤษย์,2541: 64-65) กล่าวว่า ในการประเมินนักเรียนตามสภาพการ พัฒนาการของเขานั้นควรใช้เครื่องมือการประเมินความสามารถจริงของนักเรียนจาก Portfolio ไม่ได้ ประเมินเป็นคะแนนเป็นลักษณะคุณภาพของงาน วิธีการทำงาน โดยมีวิธีการสร้างเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้เรียน เรียนรู้อะไร

2. วิเคราะห์หาความรู้ ความสามารถและทักษะที่สัมพันธ์กับหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ความสามารถและทักษะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกระบวนการคิดที่จำเป็นในวิชานั้น เช่น ทักษะการเขียน ทักษะการพูด ความรู้เรื่องสี ความกลมกลืน เป็นต้น

3. เขียนปัญหาหรือจัดหาประสบการณ์จากชีวิตจริงที่จะสะท้อนคุณลักษณะและกระบวนการคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาหลายวิชาให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยใช้หลักการของเนื้อหาวิชานั้น

4. กำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยนำสมรรถภาพของหลักสูตรวิชาหลักมากำหนดเป็น อันดับคุณภาพของงานว่าอันดับที่ 1 นักเรียนต้องทำอะไร อันดับที่ 4 พัฒนาสูงสุดต้องทำอะไรได้บ้าง

(วัฒนพร ระบุว่าทุกข์,2542: 124) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี การวัดผล คือ การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ทักษะเจตคติเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ใช้เครื่องมือต่างๆ เป็นตัวสำรวจ เป็นการเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดใดนั้น โดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผล จะเป็นเชิงปริมาณไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผลและการประเมินผล คือ การตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพอย่างไร เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

(ชนาธิป พรกุล,2543: 91-92) กล่าวว่า ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ผู้สอนก็ไม่ควรทำผิดการลดมาตรฐานวิชาการลงแต่ในทางตรงกันข้ามควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนมีความสามารถทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานสูงผู้เรียนต้องรู้ว่าเขามีหน้าที่เรียนให้บรรลุผลเขาจำเป็นต้องมองเห็นเป้าหมายของการเรียนรู้และรับรู้ความคาดหวังของผู้สอน ดังนั้นกระบวนการประเมินผลจึงเป็นยุทธศาสตร์การสอนอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียน

(ภัทรา นิคนานนท์,2543: 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษาค้นหาหรือตรวจสอบคุณลักษณะบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษาและการประเมินผลหมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินใจ ประเมินค่าหรือตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

(อุษณีย์ โพธิสุข,2543: 40) กล่าวว่า การประเมินผลที่ดีต้องดำเนินการในสภาพการจัดการเรียนรู้ที่เป็นจริง ใช้วิธีการที่เหมาะสมประเมินโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและนำผลการประเมินมาใช้อย่างคุ้มค่า

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสรุปได้ว่าบทบาทของผู้บริหารด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นบทบาทที่มีความสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูจะต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูให้จัดการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ประเมินตามสภาพจริง การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีข้อมูลใช้ในการตรวจสอบและตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้ถูกต้องเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

11. บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

โรงเรียนคือสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออก หรือค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมและเป็น สภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วย บรรยากาศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการเกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

(วัฒนาพร ระบุทุกข์, 2541: 8) บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า แสวงหาความรู้ เช่น จัดอุทยานการศึกษา จัดมุมประชาธิปไตย จัดสวนวรรณคดี จัดป้ายนิเทศตามบริเวณต่างๆ จัดสวนหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ และส่งเสริมการแสดงผลงานของผู้เรียนในโอกาสต่าง ๆ

(ดวงเดือน อ่อนน่วม, 2542: 12-13) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือ ร่วมมือ และปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงผลงานในทางที่ถูกต้องให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542: 161-168) ได้ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2540 เกี่ยวกับปัจจัยและกระบวนการที่ส่งผลคุณภาพต่อนักเรียนพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีการจัดบริเวณภายในอย่างเป็นสัดส่วนเรียบร้อย มีการตกแต่งอาคารเรียน ป้ายนิเทศการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

(ไสว พักขาว, 2542: 243) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีไว้ดังนี้

1. บรรยากาศจะต้องเป็นแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

2. บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
3. บรรยากาศจะเป็นแบบผ่อนคลายมากกว่าเคร่งเครียด
4. บรรยากาศจะเป็นแบบยกย่องชมเชยมากกว่าตำหนิ ลงโทษ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นักวิชาการกล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดี โรงเรียนจะต้องส่งเสริมบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยเริ่มจากการส่งเสริมบรรยากาศ ในการทำงานของครูและบุคลากรของโรงเรียนในลักษณะของการให้เกียรติ เชื่อมมั่นต่อกัน ให้อิสระทางความคิด ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมมือทำงานเป็นทีม เป็นคณะ ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน และให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติงานเคยชินเป็นนิสัย (ภาวินี ศรีสุขวัฒนานันท์ และเรณูมาศ มาอุ่น, 2542: 6)

2.2 การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษา

2.2.1. ความหมายของเทคโนโลยี

เทคโนโลยี (Technology) เป็นคำที่มาจากภาษากรีก“Techne” หมายถึง ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือทักษะ (Art, science, or skill) และมาจากภาษาละติน“Texere” หมายถึง การสาน หรือสร้าง (To weave or to construct) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 5)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยี หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ และอุตสาหกรรม

(เดล Dalc, 1969 อ้างถึงใน กิดานันท์ มลิทอง, 2542: 4) กล่าวว่าเทคโนโลยีประกอบด้วยผลรวมของการทดลองเครื่องมือและกระบวนการ ซึ่งสิ่งทั้งหลายเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ ทดลอง และได้ปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว

(สุพิทย์ กาญจนพันธุ์, 2541) หมายถึงวิธีการอย่างมีระบบในการวางแผน การประยุกต์ใช้ และการประเมินกระบวนการเรียนการสอนทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญต่อทั้งด้านเครื่องมือทรัพยากรมนุษย์ และ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับเครื่องมือ เพื่อจะได้รูปแบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในความหมายนี้ เทคโนโลยีการศึกษาใช้การวิเคราะห์ระบบเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

(เกลเบรท Galbraith, 1967 อ้างถึงใน กิดานันท์ มลิทอง, 2542: 4) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็น การใช้อย่างเป็นระบบของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือความรู้ต่างๆ ที่รวบรวมไว้มาใช้อย่างเป็นระบบ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า เทคโนโลยี หมายถึง การนำเอาวิทยาศาสตร์มาใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด

2.2.2. ความหมายของเทคโนโลยีทางการศึกษา

เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาอย่างยิ่งและยิ่ง สังคมเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใดก็ยิ่งมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อสภาพสังคมที่ต้องการ ความสะดวกรวดเร็ว คล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ความหมายและ ขอบข่ายของเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 6) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็น ระบบการประยุกต์ผลิตผลทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ผสมผสานกับหลักการทางสังคม วิทยา และมนุษยวิทยาใช้ในการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยครอบคลุมการจัดและ ออกแบบระบบพฤติกรรม เทคนิคและวิธีการ การสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการเรียน การสอนและการประเมิน เพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้น เทคโนโลยีทางการศึกษาในที่นี้จะมีความหมาย ครอบคลุมการผลิต การใช้และการพัฒนาสื่อสารมวลชน (ได้แก่ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ตมัลติมีเดีย) และโทรคมนาคม (โทรศัพท์ เครื่องข่ายโทรคมนาคม การสื่อสารอื่น ฯลฯ) เพื่อให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียนในทุกเวลาและสถานที่

(ครรชิต มาลัยวงศ์, 2540: 50) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา คือการประยุกต์เทคโนโลยี สารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน

(กู๊ด Good, 1973) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีการศึกษา คือ การนำหลักการทาง วิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการออกแบบและส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดยเน้นที่ วัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่สามารถวัดได้อย่างถูกต้องแน่นอน มีการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการ เรียนมากกว่ายึดเนื้อหาวิชา มีการใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติโดยผ่านการวิเคราะห์และการใช้ วัสดุทัศนูปกรณ์ รวมถึงเทคนิคการสอนโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการสอน ต่างๆ ในลักษณะของสื่อประสม และการศึกษาด้วยตนเอง

(กาเย และบริกส์ Gagne and Briggs, 1974) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคโนโลยีการศึกษานั้น พัฒนามาจากการออกแบบการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ โดยรวมถึง

1. ความสนใจในเรื่องความแตกต่างๆ ระหว่างบุคคลในเรื่องของการเรียนรู้ เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม และบทเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย เป็นต้น

2. ด้านพฤติกรรมศาสตร์และทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น ทฤษฎีการเสริมแรงของ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F Skinner)

3. เทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ เช่น โสตทัศนอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ รวมถึง สื่อสิ่งพิมพ์ด้วย

(กิดานันท์ มลิทอง,2542) ได้ให้ความหมายว่าเทคโนโลยีการศึกษาเป็นการประยุกต์เอาแนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดระบบสารสนเทศ และสิ่งต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน

(อมร สีแสง,2544: 24) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษามุ่งเน้นไปถึงการประยุกต์แนวคิดทางวิชาการด้านต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงและดำเนินการเรียนการสอนมากกว่าจะเน้นไปทางด้านตัวเทคโนโลยีที่เป็นเครื่องมือ

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์,2545) ได้ให้ความหมายว่าเทคโนโลยีการศึกษาเป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษา เป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิดอุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน

จากพจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษาได้ให้ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและประสานสัมพันธ์อย่างมีบูรณาการ ระหว่างบุคคล วิธีการ เครื่องมือ และการจัดระบบองค์การสำหรับวิเคราะห์ปัญหา วิธีแก้ปัญหา ดำเนินการประเมินผล และการจัดการแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทุกลักษณะของการเรียนรู้ (สุวิทย์ และคณะ, 2540)

ไฮนิก, มอลเลนดา และรัสเซล (Heinic, Molenda and Russel 2000) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษาเป็นการให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ให้ปฏิบัติได้ในรูปแบบของการเรียนการสอน อีกนัยหนึ่งก็คือ การให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ทั้งด้านยุทธวิธี และด้านเทคนิค) เพื่อแก้ปัญหาทางการสอน เป็นความพยายามสร้างการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยออกแบบดำเนินการและการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยในการเรียนและการสื่อสาร

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำเอาวิทยาศาสตร์นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแต่อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีการศึกษา ยังมีภาพลักษณ์ของโสตทัศนศึกษา (Audio Visual Education) อยู่มาก เป็นผลทำให้เทคโนโลยีการศึกษามีภาพที่บุคคลทั่วไปมองและเข้าใจว่า ธรรมชาติของเทคโนโลยีการศึกษา เน้นหนักเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ ตลอดจนการนำผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ใน ระบบการศึกษา นับได้ว่าการที่บุคคลจำนวนมากมีความเข้าใจในลักษณะดังกล่าวถือเป็นความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องทั้งหมด เพราะธรรมชาติของเทคโนโลยีการศึกษา อีกมิติหนึ่งคือ เทคโนโลยีระบบที่เน้น เกี่ยวกับการจัดการ การออกแบบ การวางแผน การดำเนินการตามแผนและการประเมิน ซึ่งเป็นการนำ วิธีระบบมาใช้เพื่อแก้ปัญหา หรือจัดสภาพการณ์ทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

2.2.3. ความสำคัญของเทคโนโลยีทางการศึกษา

เทคโนโลยีทางการศึกษานับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งได้มีการกล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีทางการศึกษาไว้ในหลายประเด็นอาทิ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีไว้ดังนี้

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและ โครงสร้างพื้นฐานอื่น ที่จำเป็นต่อการส่ง วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีด ความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา เพื่อให้มี ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และ ประสิทธิภาพ

มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา ในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา 68 ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคมหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัยและการพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอ โยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าเทคโนโลยีทางการศึกษามีความสำคัญต่อการศึกษา ทำให้การเรียนการสอนการจัดการศึกษามีความหมายมากขึ้นกล่าวคือ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้กว้างขึ้น สามารถสนองเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ผู้เรียนจะมีอิสระในการแสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบทั้งแก่ตนเองและต่อสังคมมากขึ้นสามารถทำให้การจัดการศึกษาตั้งอยู่บนรากฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ทุกวงการช่วยให้การจัดการศึกษามีพลังมากขึ้นสื่อต่างๆ ที่เป็นผลผลิตอย่างต่อเนื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

2.2.4. ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษา

เทคโนโลยีจะเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 3 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Learning about Technology) ได้แก่เรียนรู้ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ เรียนรู้จนสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้ ทำระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสื่อสารข้อมูลทางไกลผ่าน Email และ Internet ได้ เป็นต้น

2. การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (Learning by Technology) ได้แก่การเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ และฝึกความสามารถทักษะบางประการโดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่าน Internet เป็นต้น

3. การเรียนรู้กับเทคโนโลยี (Learning with Technology) ได้แก่การเรียนรู้ด้วยระบบการสื่อสาร 2 ทาง (interactive) กับเทคโนโลยี เช่นการฝึกทักษะภาษากับโปรแกรมที่ให้ข้อมูลย้อนกลับถึง

ความถูกต้อง (Feedback) การฝึกการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2547: 97)

(เฮอร์นิช และคณะ Heinich and other อ้างถึงใน กิดานันท์ มลิทอง, 2542: 4) ได้จำแนก ลักษณะของเทคโนโลยีออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. เทคโนโลยีในลักษณะของกระบวนการ คือ เป็นการใช้อย่างเป็นระบบของวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้ต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้

2. เทคโนโลยีในลักษณะของผลผลิต หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นผลมาจากการใช้กระบวนการทางเทคโนโลยี

3. เทคโนโลยีในลักษณะผสมของกระบวนการและผลผลิต ซึ่งใช้กัน 2 ลักษณะ คือ

3.1 ในลักษณะรวมของกระบวนการ และผลผลิต

3.2 ในลักษณะของกระบวนการซึ่งไม่สามารถแยกออกจากผลผลิตได้

2.2.5. สถานภาพการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบัน

1. การเรียนการสอนในระบบ

การสอนในระบบ (Formal Education) หมายถึง การที่เทคโนโลยีการศึกษามีส่วนสนับสนุนการเรียนการสอนในระบบ ในชั้นเรียนที่มีหลักสูตรเฉพาะ มีกรอบการเรียนที่ชัดเจน นักเรียน นักศึกษาต้องเข้าเรียนตามเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ โดยครูจะนำเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมเข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทำให้การเรียนการสอนในระบบเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2. สถานภาพการเรียนการสอนนอกระบบ

การสอนนอกระบบ (Informal Education) หมายถึง การที่เทคโนโลยีการศึกษามีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนนอกระบบ คือการเรียนการสอนที่มีหลักสูตรเฉพาะกลุ่ม หรือหลักสูตรที่มีกรอบการเรียนค่อนข้างกว้างขวาง โดยไม่กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถ และโอกาสของผู้เรียนที่จะอำนวย การเรียนการสอนประเภทนี้ ผู้สร้างหลักสูตรจำเป็นต้องคัดเลือกเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมมาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นสื่ออุปกรณ์ ซึ่งได้แก่ดาวเทียม โทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุเพื่อการศึกษา สื่อวัสดุ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือแม้กระทั่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครู หรือ ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบ จะกำหนดขึ้น

3. สภาพการเรียนรู้การสอนตามอัธยาศัย

การสอนตามอัธยาศัย (Nonformal Education) หมายถึง การที่เทคโนโลยีการศึกษามีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความจำกัดบางอย่าง แต่บางครั้งมีความต้องการได้รับความรู้ เป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพยายามจัดโอกาสให้กับบุคคลเหล่านี้ โดยใช้เทคโนโลยีการศึกษาเข้ามาช่วยสนับสนุนให้การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นระบบการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 3 ระบบการศึกษาดังนี้

มาตรา 15 การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานี้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคมสภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุอย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุอย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3. ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัด

นอกจากนั้นในหมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ยังได้ระบุถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้กับการจัดระบบการศึกษาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4. ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5. ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ

ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นระบบการจัดการศึกษามี 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบเลยก็ได้ โดยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แล้วนั้น สามารถใช้รูปแบบทั้ง 3 รูปแบบนี้ทั้งในการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้ด้วยเหมือนกัน

2.2.6. แนวโน้มของการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในอนาคต

1. ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนนอกระบบมากขึ้น

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายให้ความสำคัญแก่การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเน้นการศึกษารายบุคคล มวลชน และผู้ด้อยโอกาสทั้งหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาจะเป็นผู้ชี้อนาคตในการจัดการศึกษา ซึ่งแน่นอนการนำเทคโนโลยีการศึกษาย่อมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเลี่ยงไม่ได้ น่าจะกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีการศึกษาในอนาคตจะผูกติดกับพระราชบัญญัติการศึกษา และนับวันจะมีบทบาทยิ่งขึ้น ดังจะพบว่าพระราชบัญญัติการศึกษาให้ความสำคัญแก่เทคโนโลยีการศึกษา โดยกำหนดไว้ในหมวดที่ 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อนุไว้ 7 มาตรา ดังนี้

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษานอกระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัด พัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรา 67 รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา 68 ให้มีการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไร ที่ได้จากการดำเนินกิจการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ และโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร ประชาคม รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคม หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการผลิต การวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนา และการใช้ รวมทั้งการประเมินคุณภาพ และประสิทธิภาพของการผลิต และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางต่อการเรียนการสอนในปัจจุบันและจะมีบทบาทต่อการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นในอนาคตก็คือ การนำระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเรียนการสอน เมื่อไม่นานมานี้ครูได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียงผู้เดียวในห้องเรียน แต่ปัจจุบันเรามีการสอนโดยใช้โทรทัศน์ หรือวิทยุกระจายเสียง ระบบไมโครเวฟ (Microwave) ระบบดาวเทียมและระบบวงจรปิด เช่น โทรทัศน์วงจรปิดหรือโทรศัพท์มาใช้ประกอบ หรือใช้เป็นตัวแทนครู

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าในหมวดที่ 9 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบุไว้ 7 มาตราคือ รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่และรัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น และรัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. เน้นเรื่องการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

แม้ว่าการสอนโดยอาศัยการออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์จะเคยเป็นและยังคงเป็นแรงสนับสนุนสำคัญในการจัดการศึกษา แต่ก็มีแนวโน้มว่าเราจะนำระบบวงจรปิดเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น ระบบวงจรปิด เช่น ไมโครเวฟ โทรทัศน์วงจรปิด และการใช้ดาวเทียมมีข้อได้เปรียบระบบวงจรเปิดที่สามารถถ่ายทอดเรียนเป็นจำนวนมากได้พร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังได้เปรียบตรงที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ตัวอย่างเช่น การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมจะทำให้เราสามารถส่งสัญญาณไปได้ทุกจุดบนพื้น โลกและเมื่อไปถึงจุดใดจุดหนึ่งแล้วก็สามารถส่งต่อไปตามสายเคเบิลหรือใช้ระบบไมโครเวฟไปยังห้องเรียนสถานที่อื่นๆ ในโรงเรียนหรือที่บ้าน หรือห้อง ประชุมในโรงแรม เป็นต้น นอกจากนี้การรับสัญญาณ โทรทัศน์จากดาวเทียมโดยตรงของทาง โรงเรียน วงการธุรกิจ อุตสาหกรรม โรงพยาบาล และสภาพการเรียนการสอนอื่น ๆ ได้กลายเป็นความจริงขึ้นมาได้ก็ด้วย

เหตุที่เรามีเครื่องรับที่ดีและเหมาะสม จึงทำให้เราสามารถจัดปัญหาเดิมที่ต้องส่งโดยใช้สายเคเบิล สัญญาณดาวเทียมสามารถส่งผ่านทางสายโทรศัพท์ซึ่งประกอบด้วยแผ่นไฟเบอร์ที่สามารถส่งสัญญาณของหลายรายการได้ในเวลาเดียวกัน

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นอีกมิติหนึ่งของการเรียนการสอนโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสมรรถภาพทางการสอนของคอมพิวเตอร์ที่เราพบเห็นในปัจจุบันทำให้คาดการณ์ได้ว่าในอนาคตจะมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ โดยมีศูนย์คอมพิวเตอร์ทำหน้าที่ผลิตโปรแกรมทางการศึกษาซึ่งพร้อมที่จะให้บริการได้ตลอดเวลา หรืออาจเก็บบทเรียนไว้ในอุปกรณ์ไมโครคอมพิวเตอร์ซึ่งพร้อมที่จะนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

ระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เปิดโอกาสให้กับการนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การประชุมทางไกล (Teleconferencing) หลังจากการทดลองใช้ในประเทศแถบสแกนดิเนเวียทำให้เราทราบว่าเราสามารถนำเทคนิคการประชุมทางไกลมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีชีวิตชีวาโดยที่ครูไม่จำเป็นต้องเดินทางออกจากบ้านมาสอน ตัวอย่างเช่น ครูอาจบันทึกบทเรียนของเขาไว้ในวีดีโอเทปแล้วส่งสัญญาณภาพออกไปโดยใช้ระบบวงจรปิด หลังจากนั้นหรือขณะที่กำลังดูรายการโทรทัศน์อยู่นั้น ผู้สอนอาจพูดคุยกับผู้ดูโทรทัศน์ทางสายโทรศัพท์ที่ออกแบบเพื่อใช้ในการนี้ โดยเฉพาะ

ความสนใจในระบบการประชุมทางไกลเกิดขึ้นมาจากค่าใช้จ่ายและความไม่สะดวกในการเดินทางอันเป็นผลมาจากการขาดแคลนพลังงานในหลายๆ ประเทศ ตัวอย่าง การทดลองเกี่ยวกับเรื่องนี้คือศูนย์การสอนที่มีชื่อว่า The Center for Interactive Programs and Instructional Communication ของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา ศูนย์การสอนแห่งนี้ได้จัดการสัมมนาเกี่ยวกับการประชุมทางไกล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 แม้ว่าในหลายประเทศที่ไม่คาดฝันว่าจะมีปัญหาด้านการขาดแคลนพลังงานก็ตามต่างก็ได้ให้ความสนใจและจะนำเทคนิคการประชุมทางไกลหรือเทคนิคการสอนทางไกลอื่นๆ ที่คล้ายกันมาใช้ในเร็ววันนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสื่อสารทางไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการสอนทางไกล ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาตรีสาขาวิชาต่างๆ โดยใช้เทคนิคการสอนทางไกล

ในระยะยาวการพัฒนาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำมาใช้ในการสอนจะส่งผลอย่างมากต่อการบริหารสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษา นักการศึกษาและประชาชนทั่วไปได้คาดการณ์ว่าในช่วงหลังของศตวรรษนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่จะเข้ามาแทนที่โรงเรียนขนาดเล็ก จึงจะเพิ่มโอกาสให้แก่นักเรียนได้เข้าถึงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง และช่วยให้การใช้บุคลากรที่มีอยู่

เป็นไปอย่างค้ำมือรวมทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาด้วย อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันสามารถจัดอุปสรรคดังกล่าวได้ ทั้งในด้านการบริหารและค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนกลุ่มเล็กใน โรงเรียนขนาดเล็กหลาย ๆ แห่ง ฝ่ายที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจทางการศึกษา มีความเห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอาจเป็นอีกแรงหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้โรงเรียนต้องหันมาสนใจในการที่จะนำเอาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. เน้นเรื่องการศึกษาเป็นรายบุคคล การศึกษาเพื่อมวลชน และการศึกษาเพื่อคนด้อยโอกาส

ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ สหรัฐอเมริกา ได้มีงานวิจัยหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ งานวิจัยเหล่านั้นมุ่งไปที่การพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่จะช่วยให้คนพิการเอาชนะข้อจำกัดทางด้านร่างกายและข้อจำกัดที่เกี่ยวกับประสาทสัมผัส ตัวอย่างเช่น ผลกระทบของช่วงไม้ที่ช่วยให้คนตาบอดหรือคนที่ตามองเห็นเพียงบางส่วนสามารถรู้ทางเดินได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากคนอื่น อุปกรณ์ดังกล่าวจะส่งสัญญาณเสียงที่มีลักษณะเสียงต่างๆ กัน สัญญาณเหล่านี้จะช่วยให้คนตาบอดรู้ทางเดินได้ สำนักงานการศึกษาพิเศษได้พัฒนาวิธีการและเครื่องมือใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือคนพิการให้สามารถเรียนรู้ข่าวสารและทักษะใหม่ๆ เพิ่มขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้ที่มีปัญหาด้านการฟังได้รับประโยชน์จากการดูโทรทัศน์โดยสมบูรณ์ ได้มีการพัฒนาเทคนิคบางประการ ตัวอย่างเช่น เพื่อให้ผู้ที่หูพิการเข้าใจคำบรรยายในรายการโทรทัศน์ ได้มีการพัฒนาเทคนิคชนิดหนึ่งขึ้นมาเรียกว่า "Closed Captioning" คือเป็นการเพิ่มหัวข้อหรือคำบรรยายที่เป็นตัวอักษรเข้าไปในรายการโทรทัศน์ คำบรรยายจะถูกบันทึกลงในจานแม่เหล็กโดยสถาบันจัดทำคำบรรยายแห่งชาติ (The National Captioning Institute) จากแม่เหล็กที่ถูกบันทึกคำบรรยายแล้วจะถูกส่งไปยังสถานีต่างๆ ที่ขอใช้บริการนี้ สถานีจะแทรกคำบรรยายเหล่านี้เข้าไปในบรรทัดที่ 21 ของจอโทรทัศน์ ซึ่งเป็นบรรทัดที่ไม่รับสัญญาณภาพอย่างอื่น ๆ คำบรรยายนี้จะถูกส่งออกอากาศพร้อม ๆ กับสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงปกติของสถานี เราจะเห็นคำบรรยายนี้ได้ก็ต่อเมื่อเราคิดเครื่องถอดรหัส (Decoder Unit) ที่เสียบเข้ากับเครื่องรับโทรทัศน์หรือใช้เครื่องรับโทรทัศน์ที่มีเครื่องถอดรหัสอยู่ในตัวเครื่องแล้วเท่านั้น The Public Broadcasting System ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาเทคนิค Closed Captioning ได้แพร่ภาพโดยการรวมคำบรรยายดังกล่าวเข้าไปด้วยวันละหลายชั่วโมง สถานีเครือข่ายเป็นต้นว่า ABC, CBS และ NBC ต่างออกอากาศโดยใช้เทคนิคดังกล่าวในหลายรายการ นอกจากเน้นการศึกษาเพื่อคนพิการ หรือคนด้อยโอกาสแล้ว การให้การศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีจะเน้นเรื่องการศึกษาเป็นรายบุคคล ซึ่งหมายถึง การให้

โอกาสคนที่มีเวลาไม่ตรงกับคนอื่น สะดวกเวลาไหนก็เรียนเวลานั้น ไม่ต้องเรียนตรงกับเวลาของผู้อื่น การให้การศึกษาแบบนี้ต้องรู้จักเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การใช้ Internet ชุดการสอน หรือ CAI (Computer- Assisted Instruction) นอกจากนั้นการให้การศึกษาแก่มวลชนคือคนจำนวนมาก ๆ หากคนจำนวนมาก ๆ อาจเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การใช้ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เป็นหน่วยงานบริหารราชการ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญของ กระทรวงศึกษาธิการ ด้วยการปรับโครงสร้างกระทรวงใหม่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีอำนาจตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ดังต่อไปนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้ สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความ ต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขต พื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่ การศึกษา
3. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
5. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา

6. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

7. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

9. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้มอบหมาย

1. ประวัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 (สพท.ปท. 2) ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดปทุมธานี โดยรับผิดชอบ 3 อำเภอ คือ อำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี และอำเภอหนองเสือ มีโรงเรียนทั้งสิ้น 125 โรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนรัฐบาล จำนวน 77 โรงเรียน โรงเรียนเอกชน ตามมาตรา 15 (1) จำนวน 48 โรงเรียน

ตั้งอยู่ที่เลขที่ 99 หมู่ 16 ถนนวิภาวดีรังสิต ตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12130 ภายในโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร

2. วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เป็นองค์กรหลัก ในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพ

3. พันธกิจ

ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

4. เป้าประสงค์

1. ประชาชนวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาส ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา

5. กลยุทธ์การปฏิบัติ

1. กลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
2. กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง
3. กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
4. กลยุทธ์กระจายอำนาจและส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

โรงเรียนมัธยม(เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 3 และ 4) อำเภอธัญบุรี จำนวน 8 โรงเรียนอำเภอ
ลำลูกกา จำนวน 12 โรงเรียน อำเภอหนองเสือ จำนวน 7 โรงเรียน

ตารางที่ 2.1 รายชื่อ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

อำเภอ	ที่	ชื่อโรงเรียน	หมายเหตุ
หนองเสือ	1	วัดศรีสโมสร	ช่วงชั้น 1-3
	2	หนองเสือวิทยาคม	ช่วงชั้น 3-4
	3	วัดราษฎร์บำรุง	ช่วงชั้น 1-3
	4	วัดจุฬาราม	ช่วงชั้น 1-3
	5	ชุมชนประชาภิบาลอำเภอยะโฮน	ช่วงชั้น 1-3
	6	วัดจตุพริตธรรม	ช่วงชั้น 1-3
	7	อยู่ประชานุเคราะห์	ช่วงชั้น 1-3
ธัญบุรี	1	ธัญบุรี	ช่วงชั้น 3-4
	2	สายปัญญารังสิต	ช่วงชั้น 3-4
	3	ชุมชนประชานิคมวิทยาคาร	ช่วงชั้น 1-3
	4	วัดแสงธรรม	ช่วงชั้น 1-3
	5	วัดเจียมเขต	ช่วงชั้น 1-3
	6	วัดมุขินดาราม	ช่วงชั้น 1-3
	7	ธัญรัตน์	ช่วงชั้น 3-4
	8	ชุมชนวัดพิชิตปิตยาราม	ช่วงชั้น 1-3

ตารางที่ 2.1 รายชื่อ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 (ต่อ)

อำเภอ	ที่	ชื่อ โรงเรียน	หมายเหตุ
ลำลูกกา	1	วัดลาดสนุ่น	ช่วงชั้น 1-3
	2	มัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร	ช่วงชั้น 3-4
	3	วัดปัญญทายิกาवास	ช่วงชั้น 1-3
	4	ชุมชนเลิศพินิจพิทยาคม	ช่วงชั้น 1-3
	5	วัดสมุหราชภูร์บำรุง	ช่วงชั้น 1-3
	6	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา	ช่วงชั้น 3-4
	7	วัดทศทิศ	ช่วงชั้น 1-3
	8	วัดพิรุณศาสตร์	ช่วงชั้น 1-3
	9	ชุมชนวัดท่าเลทอง	ช่วงชั้น 1-3
	10	วัดชัยมงคลาราม	ช่วงชั้น 1-3
	11	นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี	ช่วงชั้น 3-4
	12	เทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี	ช่วงชั้น 3-4

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

(ชาวเลิศ เลิศขโลพาร, 2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเหมาะสมของเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาความเหมาะสมของการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในสภาพสังคมภูมิศาสตร์ต่างกัน การรวบรวมข้อมูลได้จากการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต ในชั้นเรียนผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ครูเลือกใช้สื่อที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอน เลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีสอนตามลำดับในการผลิตสื่อชิ้นใหม่นั้นครูกำหนดถึงเนื้อหา จุดประสงค์ในการสอนและค่าใช้จ่ายตามลำดับ สื่อที่ใช้หรือผลิตนี้ได้จากการจัดหาและผลิตเอง ซื่อด้วยเงินงบประมาณของโรงเรียน และซื้อด้วยเงินส่วนตัวของครู โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในสภาพสังคมภูมิศาสตร์ต่างกันโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันในเกณฑ์การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน แต่มีความแตกต่างกันในด้านการปรับปรุงคัดแปลงสื่อแบบสำเร็จรูปและการเลือกสื่อตามความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีเกณฑ์การเลือกใช้สื่อแตกต่างกันในเรื่องสื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรมการสอนของครู

(พิชญ ศีลรักษ์, 2542: บทคัดย่อ) ความหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ต่อการส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติใน 5 ด้าน คือ ด้านการยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลักตามแนวพระราชดำริ (ทฤษฎีใหม่) ด้านการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ด้านการรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ด้านการส่งเสริมการตลาดชุมชน และด้านการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลักแบบ “คิดเองทำเอง” ตัวแปร ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ สถานที่ตั้งของโรงเรียนผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรีต่อการส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ ด้านการยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลักตามแนวพระราชดำริ (ทฤษฎีใหม่) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย การส่งเสริมการตลาดชุมชน และการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลักแบบ “คิดเองทำเอง” อยู่ในระดับปานกลาง

2. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ต่อการส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ จำแนกตามสถานที่ตั้งของ โรงเรียน โรงเรียนในเมืองและโรงเรียนนอกเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

(ปรีชา กระแสร์, 2543) ทำการศึกษาการปฏิบัติงานและคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานของบุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับน้อยและคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับพอใช้

2. บุคลากรทางการศึกษาที่จบการศึกษาสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษามีการปฏิบัติงานและคุณภาพการปฏิบัติงานสูงกว่า บุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ไม่จบการศึกษาสาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันต่อการปฏิบัติงานและคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทคโนโลยีทางการศึกษา

(อมร สีแสง, 2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพและ

ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู กระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู และเปรียบเทียบกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ตามขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู พบว่าอุปกรณ์การสอนที่มีมากที่สุดคือ ป้ายนิเทศ ที่มีน้อยที่สุดคือเครื่องถ่ายเอกสาร อุปกรณ์การสอนที่ใช้มากที่สุดคือกระดานดำ ที่ใช้น้อยที่สุดคืออินเทอร์เน็ต วัสดุการสอนที่มีมากที่สุดคือหนังสือ ที่มีน้อยที่สุดคือม้วนฟิล์มภาพยนตร์ ประเภทวิธีการทางระบบที่มีมากที่สุดคือการศึกษาเป็นรายบุคคล ที่มีน้อยที่สุดคือคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา (CAD) เทคนิควิธีสอนที่ใช้มากที่สุดคือการสอนแบบฝึกปฏิบัติจริง ที่ใช้น้อยที่สุดคือการสอนแบบสืบสวนและการสอนสืบค้นรายกรณี จุดประสงค์ของการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาส่วนใหญ่เพื่อการเรียนการสอน ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่พบมากที่สุดคือขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา เทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้มากที่สุดคือเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน ความต้องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่พบมากที่สุดคือเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการทางเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียน การกำหนดนโยบายหรือการให้การสนับสนุน และส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียน โดยปฏิบัติในรูปแบบของการประชุมอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนด้านแหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ ส่วนใหญ่พบว่าได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. สภาพการส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูพบว่าส่วนใหญ่โรงเรียนมีการส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจัดในรูปแบบของการพบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูภายในโรงเรียน ด้านแหล่งงบประมาณที่นำมาใช้พัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าโรงเรียนได้รับงบประมาณเพื่อนำมาใช้พัฒนาเกี่ยวกับการจัดการทางเทคโนโลยีทางการศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัด ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียนคือ ขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาสร้างหรือผลิต

3. กระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือด้านการดำเนินงานบริหาร โดยปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึกคณะครูร่วมกันในด้านการใช้

เทคโนโลยีทางการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ สร้างความตระหนักแก่คณะครูในด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และอำนวยความสะดวกในกิจกรรมการส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดคือด้านการตรวจสอบและประเมินผลงาน

4. การเปรียบเทียบกระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ตามขนาดโรงเรียน พบว่าด้านการวางแผนการดำเนินงาน โรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการดำเนินงานบริหารการตรวจสอบและประเมินผลงาน และการปรับปรุงแก้ไขงานไม่แตกต่างกัน

(โกวิท หมั่นทา, 2545) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักการทางวิชาการไปสู่การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนบ่อยและมีการส่งเสริมครูนำกิจกรรมวิชาชีพไปโดยการพัฒนาบุคลากรผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆอย่างทั่วถึงเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนามีการสร้างขวัญกำลังใจจัดทำแผนการพัฒนากุศลกรและการทำผลงานทางวิชาการ โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมตลอดเวลาให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่บุคลากรและส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลาส่วนปัญหาพบว่าครูและบุคลากรไม่มีความเข้าใจที่แน่นอนขนาดเอกภาพในการทำงานและมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนบุคลากรของสถานศึกษาส่วนความคาดหวังของครูส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาส่งเสริมบุคลากรให้เข้ารับการอบรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามากขึ้น

(ดุสิต จันท์ผง, 2548: 54) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนและได้ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนแต่ไม่ได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูพัฒนาสื่อและอุปกรณ์แต่ไม่ได้จัดให้มีห้องและศูนย์สารสนเทศเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนได้เสนอแนะครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้งบประมาณเพียงเล็กน้อยและให้ครูร่วมวางแผนจัดหางบประมาณสำหรับการทำวิจัยในชั้นเรียนแต่ไม่ได้จัดตั้งกองทุนหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อหารายได้สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน

(ชนภัทร จงหม่อง,2549) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าด้านการนิเทศภายใน ผู้บริหารติดตามการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและติดตามการปฏิบัติการสอนให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา

(สกุรัตน์ กมูทมาศ ,2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูปการศึกษา พบว่า จำแนกตามเพศกลุ่มตัวอย่างมีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูป ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูปที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มค่าความแปรปรวนทุกกลุ่ม แตกต่างกัน โดยความสัมพันธ์ดังกล่าว มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จำแนกตามอายุการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูปที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปตามสมมุติฐาน เมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ค่าความแปรปรวนต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จำแนกตามตำแหน่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูป ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำแนกตามระดับชั้นที่สอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สอนระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูป ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตามแนวปฏิรูปไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

(อินทรีา ฉายแก้ว ,2550: บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์ 6 บทบาท คือ บทบาทการกำหนดนโยบาย บทบาทการสนับสนุนส่งเสริม บทบาทการอำนวยความสะดวก บทบาทการประสานงาน บทบาทการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และบทบาทการกำกับ นิเทศ ติดตามประเมินผลและรายงานผลใน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารความรู้ ด้านการจัดระบบสารสนเทศในองค์กร และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร พบว่า มีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกบทบาทและทุกด้าน

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เมื่อจำแนกตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 2 บทบาท คือ บทบาทการสนับสนุนส่งเสริมในด้านการบริหารความรู้และการจัดการรับสารสนเทศ และบทบาทการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในด้านการบริหารความรู้

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เมื่อจำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 5 บทบาท คือ บทบาทการกำหนดนโยบายและแผนแตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารความรู้ ด้านการจัดระบบสารสนเทศและด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง บทบาทการสนับสนุนส่งเสริม แตกต่างกันอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการจัดกระบวนการระบบสารสนเทศและด้านการเปลี่ยนแปลง บทบาทการอำนวยความสะดวก แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารความรู้ ด้านการจัดระบบสารสนเทศและด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง บทบาทการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการจัดระบบสารสนเทศและด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง และบทบาทการกำกับ นิเทศ ติดตามประเมินผลและรายงานผล แตกต่างกันอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารความรู้ และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

(บรูม และเซลนิก Broom and Selznick, 1967) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทที่รับรู้กับบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งโดยภาพรวมรายด้านทั้ง 4 ด้าน

และรายชื่อบทบาทหลักของแต่ละด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยบทบาทที่รับรู้สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงทั้งโดยภาพรวมรายด้านทั้ง 4 ด้าน และรายชื่อบทบาทหลักของแต่ละด้านแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่รับรู้ได้ทั้งหมด สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เสนอไว้ว่าบทบาทที่ทำจริง ๆ อาจแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

(โมดาเรส Modares, 1987: 1177 – A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมเทคโนโลยีทางการสอนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของกลุ่มประเทศโอเปค (OPEC Countries) ในตะวันออกกลาง ผลการวิจัยสรุปว่า วัสดุ อุปกรณ์ทางการสอนต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ส่วนมากเป็นของเก่ามากกว่าของใหม่ รูปแบบของสื่อที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือ วารสาร และแผนที่ ส่วนเทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง สไลด์ ซอร์ฟแวร์ของคอมพิวเตอร์ และบทเรียน โปรแกรมมีให้บริการเป็นส่วนน้อย นอกจากนั้นยังพบว่า งบประมาณด้านสื่อของมหาวิทยาลัยยังมีไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรทางด้านสื่อ ผู้บริหารต้องรับผิดชอบงานทางด้านสื่อด้วย จึงไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ และบุคลากรในส่วนต่างๆ ยังมีน้อย จากการศึกษายังพบอีกว่าการบริการด้านสื่อยังไม่มีประสิทธิภาพ สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อ ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ การจัดการอบรมด้านสื่อการศึกษา พบว่า ยังมีน้อย เพราะมหาวิทยาลัยยังยึดมั่นในระบบการสอนแบบเก่าๆ ที่เคยปฏิบัติมา

(กรีน และกรัทเทอร์ Green and Kreuter, 1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มที่ผู้บริหารสถานศึกษามองหรือรับรู้บทบาทเกิดความจริงทำให้บทบาทที่รับรู้อยู่ในระดับมากแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงได้ตามบทบาทที่รับรู้ทั้งหมดหรือสาเหตุอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายในหรือปัจจัยนำ (Predisposing Factors) ที่มีผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงตามบทบาทที่รับรู้ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้เพียงอย่างเดียวยังขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัยได้แก่ความรู้ความเข้าใจทัศนคติค่านิยมความมั่นใจความสนใจบุคลิกภาพลักษณะและทักษะของบุคคลต่อเรื่องนั้นๆ

(ฮัจเฮส Hughes *et al.*, 1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานจากรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางไปเป็นการบริหารงานแบบกระจายอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องบทบาทในอุดมคติของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ควรจะเป็นอย่างไร ประกอบด้วยบทบาทหลักและกิจกรรมปฏิบัติที่สำคัญประการใดบ้างซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. บทบาทในอุดมคติเป็นบทบาทที่สังคมกำหนดหรือคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับรู้และยึดถือปฏิบัติ

2. บทบาทที่รับรู้เป็นบทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจหรือรับรู้ว่าเขาควรจะปฏิบัติ บทบาทนั้นหรือไม่ในระดับใดและ

3. บทบาทที่เป็นจริงเป็นบทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติจริงซึ่งอาจจะแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับบทบาทในอุดมคติและบทบาทที่รับรู้ก็ได้

(เมอร์เลย์ ,1999) ศึกษากรณีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสอนของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในมลรัฐโฮไอโอ สหรัฐอเมริกา จากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย แหล่งเงินทุน การสนับสนุนจากชุมชน ผู้เชี่ยวชาญจาก มหาวิทยาลัยและความแม่นยำ ทักษะ ความชำนาญและประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศนั้นมีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศในการสอนของครูสังคมศึกษา และครูสังคมศึกษา ยังมีความกระตือรือร้น ตื่นตัวในการสืบค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และมีการติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีด้าน ต่างๆ เป็นเครื่องมือ ดังนั้นครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าสถานศึกษาควรสนับสนุน ด้าน งบประมาณ การจัดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องและตัวครูเองต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอีกด้วยเพื่อ พัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน

(เคเซอร์ Kaiser, 2000: A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำครูในองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการ วิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับหัวหน้าในรัฐเซนต์หลุยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยใช้ วิธีการสัมภาษณ์สำรวจบทบาทของครูเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้นต้องได้รับการ สนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในกิจกรรม ความรับผิดชอบในบทบาทให้สมดุล การพัฒนาเทคนิคในการบริหารและการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน

จากเอกสารและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมี ความต้องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสูงแต่มีปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาที่จะต้องมีการส่งเสริม พัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถ ทักษะ ให้ คำแนะนำปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในด้านการจัดการเรียนการสอนของครู การวัด และการประเมินการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนใช้เทคนิคการพัฒนาเพื่อตอบสนองและส่งเสริมพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ตามสภาพการณ์ รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษา ในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้จัดลำดับขั้นตอนการศึกษาไว้ดังนี้

- 3.1 การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
- 3.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารใน โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 56 คน

1.2 ครูในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,081 คน

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนสถานศึกษา	ผู้บริหาร/รอง	ครู
1.	ชัยบุรี	9	24	572
2.	ลำลูกกา	12	22	372
3.	หนองเสือ	7	10	137
	รวม	28	56	1,081

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2552) รายชื่อผู้บริหารสถานศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 18 กันยายน 2552) ข้อมูลรองผู้บริหารสถานศึกษา (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2552)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนมัธยม สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานปทุมธานีเขต 2 ปีการศึกษา 2552 โดยใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหาร จำนวน 48 คน ครู จำนวน 285 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 333 คน

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2

ผู้ให้ข้อมูล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ผู้บริหาร/รองผู้บริหาร สถานศึกษา	56	48
2. ครู	1,081	285
รวม	1,137	333

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ใช้กับผู้บริหาร/รองผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ตามวิธีของลิเกิร์ต Likert (บุททไคยวรรณ, 2545: 143) ดังนี้

5	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

3.3 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง มีวิธีดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม โดยศึกษาจากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาประมวลเป็นแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม โดยมีเนื้อหาสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างและนิยามศัพท์เฉพาะ

3. นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงให้ครอบคลุมด้านเนื้อหา (IOC) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ .95

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร/รองผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 1 จำนวน 30 คน ได้ค่า α เท่าไร

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเรียบร้อยครั้งสุดท้าย

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานงานกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในการทำหนังสือแจ้งขออนุญาตการเก็บข้อมูลถึงโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 2 จำนวน 28 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยทำหนังสือโดยตรงถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ส่งแบบสอบถามไป จำนวน 333 ฉบับ และได้กลับมาทั้งหมด ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 48 คน ครู จำนวน 285 คน

3.5 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพในการบริหารของผู้บริหารใช้ค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การเปรียบเทียบของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า t (t-test)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics)

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่ามัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Mean = $\bar{X}$)
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ทดสอบค่า t (t-test)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้วิจัยเสนอการวิเคราะห์เป็น 5 ตอน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้ใช้สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)(ค่า $\bar{X}$ ขนาดไม่เท่ากันทั้งหมด)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การแจกแจงแบบที (t – distribution)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

ตอนที่ 5 รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

4.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยดังปรากฏผลในตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	78	23.40
หญิง	255	76.60
รวม	333	100.00
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	55	16.50
26 – 35 ปี	44	13.20
36 – 45 ปี	70	21.00
46 – 55 ปี	143	42.90
56 ปีขึ้นไป	21	6.30
รวม	333	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	225	67.60
ปริญญาโท	16	31.80
ปริญญาเอก	2	0.60
รวม	333	100.00

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา		
การบริหารการศึกษา	84	25.20
วิชาชีพครู	206	61.90
อื่นๆ	43	12.90
รวม	333	100.00
5. ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการ	11	3.30
รองผู้อำนวยการ	37	11.10
ครูผู้สอน	285	85.60
รวม	333	100.00
6. ประสบการณ์บริหารงานของผู้บริหาร		
1 – 5 ปี	144	43.20
6 – 10 ปี	58	17.40
11 – 15 ปี	19	5.70
16 – 20 ปี	38	11.40
มากกว่า 20 ปี	74	22.20
รวม	333	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 76.60 และเพศชาย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 23.40

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46 – 50 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 67.60 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับ

สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมาคือ การบริหารการศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 และอื่นๆ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.90 ตามลำดับ

ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 85.60 รองลงมาคือ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 และตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ตามลำดับ

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 รองลงมาคือ มากกว่า 20

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 และ 6 – 10 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 ตามลำดับ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้าน

(n = 285)			
บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการเรียนการสอนของครู	3.95	0.48	มาก
2. ด้านการวัดและประเมินผล	3.85	0.55	มาก
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.92	0.58	มาก
โดยรวม	3.91	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91, S.D.=0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการเรียนการสอนของครู

ด้านการเรียนการสอนของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ผู้บริหารได้สำรวจสภาพปัญหาการเรียนการสอนของครู	3.91	0.73	มาก
2. ผู้บริหารได้สำรวจความต้องการในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู	4.04	0.76	มาก
3. ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.41	0.68	มาก
4. ครูมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอนกับนักเรียน	3.97	0.77	มาก
5. ครูมีความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.27	0.75	มาก
6. ครูมีความต้องการแหล่งความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน	4.16	0.84	มาก
7. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.99	0.91	มาก
8. โรงเรียนมีการอบรมหรือประชุมครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.96	0.90	มาก
9. บรรยากาศภายในห้องเรียนมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เช่น มุมหนังสือ โปสเตอร์ประกอบการเรียน	3.70	0.88	มาก
10. บรรยากาศภายนอกห้องเรียนมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เช่น จัดสวนหนังสือ	3.32	0.83	ปานกลาง
11. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์ และทักษะ	3.90	0.66	มาก
12. โรงเรียนมีส่งเสริมให้ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้กระตุ้น ผู้เตรียมการ ผู้อำนวยความสะดวก	3.88	0.68	มาก
รวม	3.95	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการเรียนการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 10 บรรยายกาภายนอก ห้องเรียนมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เช่น จัดสวนหนังสือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$, S.D.=0.83)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและการประเมินผล

ด้านการวัดและการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนมีการประเมินนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ใช้สื่อ ประกอบการเรียนการสอน	3.78	0.81	มาก
2. โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีทางการศึกษามา ประเมินผล เช่น เครื่องคิดเลข คอมพิวเตอร์	4.11	0.71	มาก
3. โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการประเมินผล ต่อนักเรียน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการในการตัดเกรด	3.98	0.86	มาก
4. โรงเรียนได้มีการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียน	3.65	0.90	มาก
5. การประเมินผลนักเรียนทั้งภายในห้องเรียนและภายนอก ห้องเรียน โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เช่น การประเมิน คุณภาพของงานและวิธีการทำงาน	3.74	0.75	มาก
6. ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้มีการประเมินผลการเรียนของ นักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.01	0.71	มาก
7. ครูมีการติดตาม โดยการตั้งแต่นักเรียนว่ามีการพัฒนาความรู้ หลังจากประเมิน โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.78	0.71	มาก
8. โรงเรียนได้จัดอบรมครูให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาในการวัดและประเมินผล	3.96	0.91	มาก
9. โรงเรียนได้กำหนดแผนการตรวจสอบ ประเมินผล โดยใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา	3.80	0.98	มาก
10. โรงเรียนได้จัดทำตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ในการวัดและประเมินผล	3.88	0.90	มาก

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูด้านการวัดและการประเมิน(ต่อ)

ด้านการวัดและการประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
11. โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การประเมิน โดยนำเสนอสมรรถภาพของหลักสูตรมาใช้กับเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.85	0.80	มาก
12. ครูคิดว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาภายในโรงเรียนมีการใช้	3.66	0.67	มาก
รวม	3.85	0.55	มาก

จากตารางที่ 4.4 แสดงว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85, S.D.=0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. โรงเรียนได้จัดอุปกรณ์ต่างๆด้านการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน	3.91	0.77	มาก
2. โรงเรียนมีการจัดบริเวณภายในโรงเรียนอย่างเป็นสัดส่วน	3.91	0.70	มาก
3. โรงเรียนมีการตกแต่งอาคารให้มีความสวยงาม น่าอยู่	3.97	0.79	มาก
4. โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีผลให้ผู้เรียนได้รู้จักที่จะคิดวิเคราะห์	3.91	0.74	มาก
5. โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีผลให้ผู้เรียนได้มีความกล้าแสดงออก	3.83	0.79	มาก
6. โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีผลให้ผู้เรียนได้รู้จักการค้นหาคำความรู้ด้วยตนเอง	3.96	0.80	มาก
7. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้	3.81	0.78	มาก

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและการประเมินผล(ต่อ)

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
8. โรงเรียนมีการส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือ ร่วมมือกันระหว่างครูและนักเรียน	3.96	0.80	มาก
9. โรงเรียนมีการส่งเสริมการแสดงผลงานของผู้เรียนในโอกาสต่างๆ	4.07	0.79	มาก
10. โรงเรียนมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า แสวงหาความรู้ เช่น จัดอุทยานการศึกษา จัดป้ายนิเทศตามบริเวณต่างๆ	3.95	0.94	มาก
รวม	3.92	0.58	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92, S.D.=0.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

3.1 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูแตกต่างกันดังปรากฏผลในตาราง 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพ

บทบาทของผู้บริหาร	สถานะภาพ						t	p
	ครูผู้สอน (N=237)			ผู้บริหารฯ (N=48)				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการเรียนการสอนของครู	3.89	0.49	มาก	4.29	0.32	มาก	7.19*	0.00
2. ด้านการวัดและประเมินผล	3.77	0.54	มาก	4.20	0.46	มาก	5.02*	0.00
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.82	0.56	มาก	4.44	0.40	มาก	7.27*	0.00
รวม	3.83	0.46	มาก	4.31	0.36	มาก	6.83*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 แสดงว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83, S.D.=0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารและรองผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31, S.D.=0.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูแตกต่างกัน ดังปรากฏผลในตาราง 4.7

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การบริหาร

บทบาทของผู้บริหาร	ประสบการณ์การบริหาร						t	p
	ครูผู้สอน (N=237)			ผู้บริหารฯ (N=48)				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการเรียนการสอนของครู	4.23	0.33	มาก	4.41	0.26	มาก	-1.86	0.06
2. ด้านการวัดและประเมินผล	4.10	0.47	มาก	4.40	0.38	มาก	-2.15*	0.03
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.42	0.45	มาก	4.49	0.28	มาก	-0.57	0.57
รวม	4.25	0.38	มาก	4.43	0.27	มาก	-1.67	0.10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.7 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่ำกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25, S.D.=0.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารมากกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43, S.D.=0.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู
ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละจุดประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูและสถานศึกษา

จุดประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
1. เพื่อการเรียนการสอน	277	18.83
2. เพื่อการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้	212	14.41
3. เพื่อการสนับสนุนงานวิชาการ	208	14.14
4. เพื่อสนับสนุนงานบุคลากร	140	9.52
5. เพื่อสนับสนุนงานกิจการนักเรียน	208	14.14
6. เพื่อสนับสนุนงานธุรการ การเงิน และพัสดุ	180	12.24
7. เพื่อสนับสนุนงานอาคารสถานที่	124	8.43
8. เพื่อสนับสนุนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	117	7.95
9. อื่นๆ	5	0.34
รวม	1,471	100.00

จากตารางที่ 4.8 แสดงว่า ครูและสถานศึกษาส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามากที่สุดคือ เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 18.83 รองลงมาคือ เพื่อการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 14.41 และเพื่อการสนับสนุนงานวิชาการ กับ เพื่อสนับสนุนงานกิจการนักเรียน จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละปัญหาในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

ปัญหา	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาการใช้วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียน การสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม)	190	30.79
2. ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยี ทางการศึกษา	157	25.45
3. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อและหา	147	23.82
4. ปัญหาการไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคนิคการสอน	106	17.18
5. อื่นๆ	17	2.76
รวม	167	100.00

จากตารางที่ 4.9 แสดงว่า ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู มากที่สุดคือ ปัญหาการใช้วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม) จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 30.79 รองลงมาคือ ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 และปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อและหา จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 23.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้มากที่สุดของครู

เทคโนโลยีทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน	192	57.66
2. วัสดุการสอน	34	10.21
3. วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม)	107	32.13
รวม	333	100.00

จากตารางที่ 4.10 แสดงว่า เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้มากที่สุดของครูคือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 57.66 รองลงมาคือ วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม) จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 32.13 และวัสดุการสอน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 10.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้งานของครู

ประเภทเทคโนโลยีทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน	125	37.54
2. ประเภทวัสดุการสอน	35	10.50
3. ประเภทวิธีการทางระบบ	117	35.14
4. ประเภทเทคนิควิธีการสอน	56	16.82
รวม	285	100.00

จากตารางที่ 4.11 แสดงว่า ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวิธีการทางระบบ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 37.54 เนื่องจากใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่เต็มประสิทธิภาพของที่มีอยู่ รองลงมาคือ ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน

จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 35.14 เนื่องจากขาดแคลนคอมพิวเตอร์รวมทั้งอุปกรณ์อื่น ๆ ประเภทเทคนิควิธีการสอน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 16.82 เนื่องจากครุขาดเทคนิคใหม่ ๆ ขาดการอบรมอย่างต่อเนื่องขาดวิธีการใช้ ขาดทักษะในการใช้ และประเภทวัสดุการสอน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50เนื่องจาก โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ ห้องเรียน ไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ต้องการใช้งานของครู

ประเภทเทคโนโลยีทางการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน	114	29.08
2. ประเภทวัสดุการสอน	151	38.52
3. ประเภทวิธีการทางระบบ	79	20.15
4. ประเภทเทคนิควิธีการสอน	45	11.48
5. อื่น ๆ	3	0.77
รวม	392	100.00

จากตารางที่ 4.12 แสดงว่า ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ต้องการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวัสดุการสอน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.52 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ วัสดุทัศนต่างๆ และห้องเรียน เพราะไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู และนักเรียน รองลงมาคือ ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.08 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ วัสดุทัศนต่างๆ และห้องเรียน เพราะใช้ในการสอน การนำเสนอข้อมูล การสืบค้นข้อมูลต่างๆ ส่วนประเภทวิธีการทางระบบ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.15 ได้แก่ อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ บทเรียนสำเร็จรูป สื่อผสมระบบและโปรแกรมต่างๆ เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้หลายรูปแบบ กระตุ้นการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบเองได้ และประเภทเทคนิควิธีการสอน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.48 ได้แก่ วิธีการใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ เพราะขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละ โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะ

บุคลากรที่รับผิดชอบ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง	147	44.14
จำนวน 1 คน	45	13.51
จำนวน 2 คน	41	12.31
จำนวน 3 คน	35	10.51
จำนวน 4 คน	33	9.92
จำนวน 5 คน	17	5.11
จำนวน 6 คน	10	3.00
จำนวน 10 คน	5	1.50
รวม	333	100.00

จากตารางที่ 4.13 แสดงว่า โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยเฉพาะ มากที่สุดคือ ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 44.14 รองลงมาคือ มีผู้รับผิดชอบโดยตรง 1 คน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.51 และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง 2 คน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 12.31 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

นโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริม	จำนวน	ร้อยละ
มี	323	97.00
- จัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	265	31.85
- จัดให้มีการศึกษาดูงานจากแหล่งต่างๆ	181	21.75
- จัดให้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในโรงเรียน	132	15.87
- จัดให้มีบริการหนังสือ ตำรา เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา	90	10.82
- จัดให้มีผู้คอยแนะนำในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา	164	19.71

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู (ต่อ)

นโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริม	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	10	3.00
รวม	333	100.00

จากตารางที่ 4.14 แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 97.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 31.85 รองลงมาคือ จัดให้มีการศึกษาดูงานจากแหล่งต่างๆ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 และจัดให้มีผู้คอยแนะนำในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 19.71 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละแหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ

แหล่งความรู้และความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
1. จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	264	37.93
2. จากการเข้าประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง	242	34.77
3. จากการศึกษาดูงานจากแหล่งอื่น	178	25.57
4. อื่นๆ	12	1.73
รวม	696	100.00

จากตารางที่ 4.15 แสดงว่า แหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มากที่สุดคือ จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 รองลงมาคือ จากการเข้าประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับงานเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 34.77 และ จากการศึกษาดูงานจากแหล่งอื่น จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 25.57 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน ของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

- ต้องการให้มีเทคโนโลยีทางการศึกษาเฉพาะกลุ่มสาระวิชาทั้ง 8 สาระ
- การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษานั้น จะต้องมีอุปกรณ์พร้อมใช้ เมื่อมีการใช้บ่อยๆ จะเกิดทักษะและสามารถพัฒนางานเทคโนโลยีทางการศึกษามากได้ แต่ถ้าจะใช้อะไรก็ไม่มีพร้อม ก็มีมีการใช้ทักษะและการพัฒนาที่ไม่เกิด

บทที่ 5

สรุปการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การบริหารของผู้บริหารและสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและรองผู้บริหารใน โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 56 คน
- 1.2 ครูในโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,081 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหาร และครู โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้บริหารและรองผู้บริหาร จำนวน 48 คน ครูจำนวน 285 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1992) และการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้จำนวน 333 คน

5.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ใช้กับผู้บริหาร/ รองผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนช่วงน้ำหนัก 5 ระดับ ตามวิธีของลิเกิร์ต Likert (ยูกท ไกยวรรณ, 2545: 143)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

5.4 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. เพศ ส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 และเพศชาย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 21.40

2. อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-50 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.80 และอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 76.50 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 ตามลำดับ

4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาชีพครู จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมาคือ การบริหารการศึกษา จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 และอื่นๆ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.70 ตามลำดับ

5. ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 83.15 รองลงมาคือ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 และตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ตามลำดับ

6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นระยะเวลา 1-5 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 39.60 รองลงมาคือ มากกว่า 20 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และ 6 – 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถพิจารณาในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการเรียนการสอนของครู

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการเรียนการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 10. บรรยายภาคภายนอกห้องเรียนมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เช่น จัดสวนหนังสือ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ด้านการวัดและการประเมินผล

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูแตกต่างกัน

ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารและรองผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูแตกต่างกัน

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหาร ต่ำกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83, S.D.=0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหาร มากกว่า 10 ปี มีการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31, S.D.=0.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหาร ต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

ครูและสถานศึกษาส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามากที่สุดคือ เพื่อการเรียนการสอน จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 18.83 รองลงมาคือ เพื่อการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 14.41 และเพื่อการสนับสนุนงานวิชาการ กับ เพื่อสนับสนุนงานกิจการนักเรียน จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 14.14 ตามลำดับ

ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู มากที่สุดคือ ปัญหาการใช้วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาและการใช้สื่อผสม) จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 30.79 รองลงมาคือ ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 และปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อและจัดหา จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 23.82 ตามลำดับ

เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้มากที่สุดของครูคือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 60.40 รองลงมาคือ วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม) จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 และวัสดุการสอน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.40 ตามลำดับ

ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นปัญหาในการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวิธีการทางระบบ จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 39.30 เนื่องจากใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่เต็มประสิทธิภาพของที่มีอยู่ รองลงมาคือ ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 เนื่องจากขาดแคลนคอมพิวเตอร์รวมทั้งอุปกรณ์อื่นๆ ประเภทเทคนิควิธีการสอน จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40 เนื่องจากครูขาดเทคนิคใหม่ ๆ ขาดการอบรมอย่างต่อเนื่อง ขาดวิธีการใช้ ขาดทักษะในการใช้ และประเภทวัสดุการสอน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 เนื่องจาก โปรเจคเตอร์ คอมพิวเตอร์ ห้องเรียน ไม่เพียงพอ

ประเภทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ต้องการใช้งานของครูมากที่สุดคือ ประเภทวัสดุการสอน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.52 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ วัสดุทัศนต่างๆ และห้องเรียน เพราะไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู และนักเรียน รองลงมาคือ ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.08 ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ วัสดุทัศนต่างๆ และห้องเรียน เพราะใช้ในการสอน การนำเสนอข้อมูล การสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ส่วนประเภทวิธีการทางระบบ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.15 ได้แก่ อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ บทเรียนสำเร็จรูป สื่อผสม ระบบและโปรแกรมต่าง ๆ เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้หลายรูปแบบ กระตุ้นการเรียนรู้ ครูสามารถออกแบบเองได้ และประเภทเทคนิควิธีการสอน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.48 ได้แก่ วิธีการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ เพราะขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง

โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะ มากที่สุดคือ ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 44.60 รองลงมาคือ มีผู้รับผิดชอบโดยตรง 1 คน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง 2 คน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30 ตามลำดับ

ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายหรือให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 98.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 31.85 รองลงมาคือ จัดให้มีการศึกษาดูงานจากแหล่งต่าง ๆ จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 และจัดให้มีผู้คอยแนะนำในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 164 คน คิดเป็น

ร้อยละ 19.71 ตามลำดับ

แหล่งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มากที่สุดคือ จาก การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 รองลงมาคือ จากการเข้าประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 34.77 และ จากการศึกษาดูงานจากแหล่งอื่น จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 25.57 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอนของครู ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

- ต้องการให้มีเทคโนโลยีทางการศึกษาเฉพาะกลุ่มสาระวิชาทั้ง 8 สาระ

- การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษานั้น จะต้องมียุทธศาสตร์พร้อมใช้ เมื่อมีการใช้บ่อยๆ จะเกิดทักษะและสามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษามากได้ แต่ถ้าจะใช้อะไรก็ไม่มีพร้อม ก็มี การใช้ทักษะและการพัฒนาที่ไม่เกิด

5.5 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุพราชธานี เขต 2 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริม เข้าใจในการทำงานของครูผู้สอน กล่าวที่จะทำในสิ่งที่ผู้ได้บังคับบัญชา ต้องการ นั้นหมายถึงความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันในองค์กรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545: 25-26) ได้กล่าวถึงประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาหรือสิ่งที่ควรพัฒนา ได้แก่ ความเชื่อมั่นและความศรัทธาตนเองความกล้าที่จะลองทำสิ่งใหม่ และความสามารถในการสื่อ

ด้านการเรียนการสอนของครู

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการเรียนการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 10. บรรยายภาพภายนอกห้องเรียนมีการจัดสื่อการเรียนการสอน เช่น จัดสวน

หนังสือ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนนอกอาคารเรียน อาจทำได้ยาก เนื่องจากใช้งบประมาณค่อนข้างสูง จึงไม่สามารถจัดทำได้อย่างสมบูรณ์ หรือบางสถานศึกษาอาจมี ปัญหาที่แตกต่างกันออกไป

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ ส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูด้านการเรียนการสอนของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะในมุมมองของการบริหารงาน กับมุมมองของผู้ปฏิบัติอาจมองได้ แตกต่างกัน เพราะนโยบาย วิสัยทัศน์ ในแต่ละปี แต่ละบุคคลนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป ส่วน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหาร ต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ของครู ด้านการเรียนการสอนของครูไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์ที่ คล้ายกัน มีมุมมองในทิศทางเดียวกัน จึงมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารส่วนใหญ่เข้าใจ และเห็นความสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ (ทิสนา แจมมณี ,2542: 14-15) กล่าวว่าจัดการในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุน ในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียง จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อ การเรียนการสอน ผู้บริหารต้องหาทางส่งเสริมสนับสนุนครูให้ได้พัฒนาการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญทุกรูปแบบส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ ผู้เรียนได้รับพัฒนาเต็มตามความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และทักษะต่างๆ ส่งเสริมให้ ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทในฐานะผู้กระตุ้น ผู้เตรียมการ ผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดสิ่งเร้า ให้ คำปรึกษา และวางแผนกิจกรรมให้กับผู้เรียน และสอดคล้องกับ (สมาน แก้วคำไสย์ ,2545: 44) ได้ สรุปว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ร่วมกับคณะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ ตรวจสอบ กำหนดเทคนิค มาตรการ รายละเอียดและจัดทำแผนงาน โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดวิธีดำเนินงานทั้งในด้านหลักสูตรและการเรียน การสอน มีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของการเรียนการสอนที่ดี จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนเสนอแนะแหล่งการเรียนรู้ให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

ด้านการวัดและประเมินผล

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถช่วยส่งเสริม สนับสนุนการวัดและประเมินผล ของครู ซึ่งผู้บริหาร ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความ คิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูด้านการวัด

และประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการทำงานกับนักเรียนจำนวนมาก การใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อลดภาระงาน ลดขั้นตอน และลดระยะเวลาในการทำงาน จะเป็นทางออกที่ดีสำหรับครูผู้สอนเอง บางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณในการพัฒนาด้านอื่นๆ เพราะอุปกรณ์ หรือเครื่องอำนวยความสะดวกทางการศึกษามักมีราคาสูง เมื่อเทียบกับอุปกรณ์การสอนด้านอื่นๆ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหาร ต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่าจะมีความคิดที่แตกต่างจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่าในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการวัดและประเมินผลซึ่งอาศัยเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง อาจเป็นการเพิ่มต้นทุน แต่ก็สามารถลดขั้นตอนได้หลายขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ (ภัทรานิกานนท์, 2543: 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการซึ่งเรียกว่า เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อศึกษาค้นหาหรือตรวจสอบคุณลักษณะบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษาและการประเมินผลหมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดมาใช้ในการตัดสินใจ โดยการหาข้อสรุปตัดสินใจ ประเมินค่าหรือตีราคา โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ (วัฒนพร ระงับทุกข์, 2542: 124) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวัดผล คือ การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมทางด้านความรู้ทักษะเจตคติเปลี่ยนไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ใช้เครื่องมือต่างๆ เป็นตัวสำรวจ เป็นการเลือกใช้เครื่องมือทดสอบชนิดใดนั้น โดยขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน ผลที่ได้จากการวัดผล จะเป็นเชิงปริมาณไม่สามารถตัดสินได้ว่าผู้เรียนมีคุณภาพเป็นอย่างไร จนกว่าจะมีการประเมินผลและการประเมินผล คือ การตัดสินว่าผู้เรียนมีคุณภาพอย่างไร เมื่อนำคะแนนที่ได้จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมซึ่งจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมสำหรับนักเรียน สภาพแวดล้อมที่ดี ที่น่าสนใจ จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ (วัฒนพร ระงับทุกข์, 2541: 8) บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากค้นคว้า แสวงหาความรู้ เช่น จัดอุทยานการศึกษา จัดมุมประชาธิปไตย จัดสวนวรรณคดี จัดป้ายนิเทศตามบริเวณต่างๆ จัดสวนหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ และ

ส่งเสริมการแสดงผลออกของผู้เรียนในโอกาสต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารต่างกันมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความคิดเห็นที่ตรงกัน เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ (ดวงเดือน อ่อนน่วม ,2542: 12-13) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิจัย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือ ร่วมมือ และปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงผลออกในทางที่ถูกต้องให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับ (ไสว พักขาว ,2542: 243) ที่ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบรรยากาศของโรงเรียนที่ดีไว้ ดังนี้ (1) บรรยากาศจะต้องเป็นแบบประชาธิปไตย คือ ทุกคนมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (2) บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน(3) บรรยากาศจะเป็นแบบผ่อนคลายมากกว่าเคร่งเครียด (4) บรรยากาศจะเป็นแบบยกย่องชมเชยมากกว่าตำหนิ ลงโทษ

5.6 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพิ่มเติม หรือสำรวจในจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรมีศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อจะได้ทราบผลว่าสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. 2542. เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2542. คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- _____. 2543. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- กิดานันท์ มลิทอง. 2542. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิท ประมวลพลกษ. 2541. การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรมวิชาการและคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- โกวิท หมั่นทา. 2545. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแมริมจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2547. เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. 2540. ทัศนะไอที. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- โครงการการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. 2542. ปัญญาพล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เจ . พีลัมโปรเซส.
- เจริญ ไวรวัจนกุล. ม.ป.ป .การบริหารการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี. สุรินทร์: สำนักงานเลขานุการบัณฑิต. สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- ชนาธิป พรกุล. 2543. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2545. มิติที่ 3 ทางการศึกษา: สถานการณ์สู่ความเป็นจริง. กรุงเทพฯ: บ.เอส.อาร์. ฟรินดิงแมสโปรดักส์.

- ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2540. **ทักษะการบริหารที่ทีมงาน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม.
- _____. 2541. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. 2542. **รูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์ศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัยโครงการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- คุณิต จันทรังษ. 2548. **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทศนา แจมมณี . 2542. “การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ” วารสารวิชาการ. ฉบับเดือน พฤษภาคม 2542.
- ธนภัทร จอหม่อง. 2549. **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในอำเภอป่าสักจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนารัตน์ เทพโยธิน. 2544. **บทบาทและสมรรถนะของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามความคาดหวังของผู้บริหารระดับสูงขององค์การธุรกิจในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- บัญญัติ อึ้งสกุล. 2542. “ผู้บริหารโรงเรียน: การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา,” วารสารข้าราชการครู. 9,106 (2542): 26:31.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. 2543. “อะไร...คือเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา,” วารสารข้าราชการครู. 10,124(2543):26-31.
- พรภิมม มีศิลป์. 2539. **บทบาทการบริหารบุคคล**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.(2544). **ปฏิรูปการศึกษา**, กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- พิชญ ศีลรักษ์. 2542. **การศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรีต่อการส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรา นิคนานนท์. 2543. **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธ์.
- ภาวินี ศรีสุขวัฒนานันท์ และเรณูมาศ มาอ่อน. 2542. **โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญในจังหวัดสกลนคร**.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2540. การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
 ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์
 พับลิเคชั่น.
- วัฒนพร ระงับทุกข์. 2541. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ.
 _____. 2542. พฤติกรรมของครูในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ.
 กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วันทนา เมืองจันทร์. 2543. “บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหารสถานศึกษา”
 วารสารวิทยจารย์ ฉบับเดือนสิงหาคม 2543.
- วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล. 2543. “ใครคือผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่
 แท้จริง,” ข้าราชการครู. 20 (2): 12-13.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2545. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สกุลรัตน์ กุมทมาศ. 2550. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูตาม
 แนวปฏิรูปการศึกษา. รายงานวิจัยวิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. 2542. การจัดระบบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา.
 กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมาน แก้วคำไสย์. 2545. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ที่สุดในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
 ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
- สรายุทธ เศรษฐจจร. 2546. “บทบาทของผู้บริหาร..สู่ความสำเร็จขององค์กร”. บริหารการศึกษา
 มศว. ฉบับเดือนมกราคม – เมษายน 2546.
- สุพล วงสินธ์. 2542. บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ.
- สุพิทย์ กาญจนพันธุ์. 2541. รวมศัพท์เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น
 มหาชน จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ. 2542. แฟ้มสะสมงาน. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์ จำกัด.
- สุวิทย์ หิรัญภามณต์ และคณะ. 2540. พจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอคิวบุคเซ็นเตอร์.
 สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. 2540. สถิติศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรีย
 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542. จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้.
 เอกสารปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ลำดับที่ 7, กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

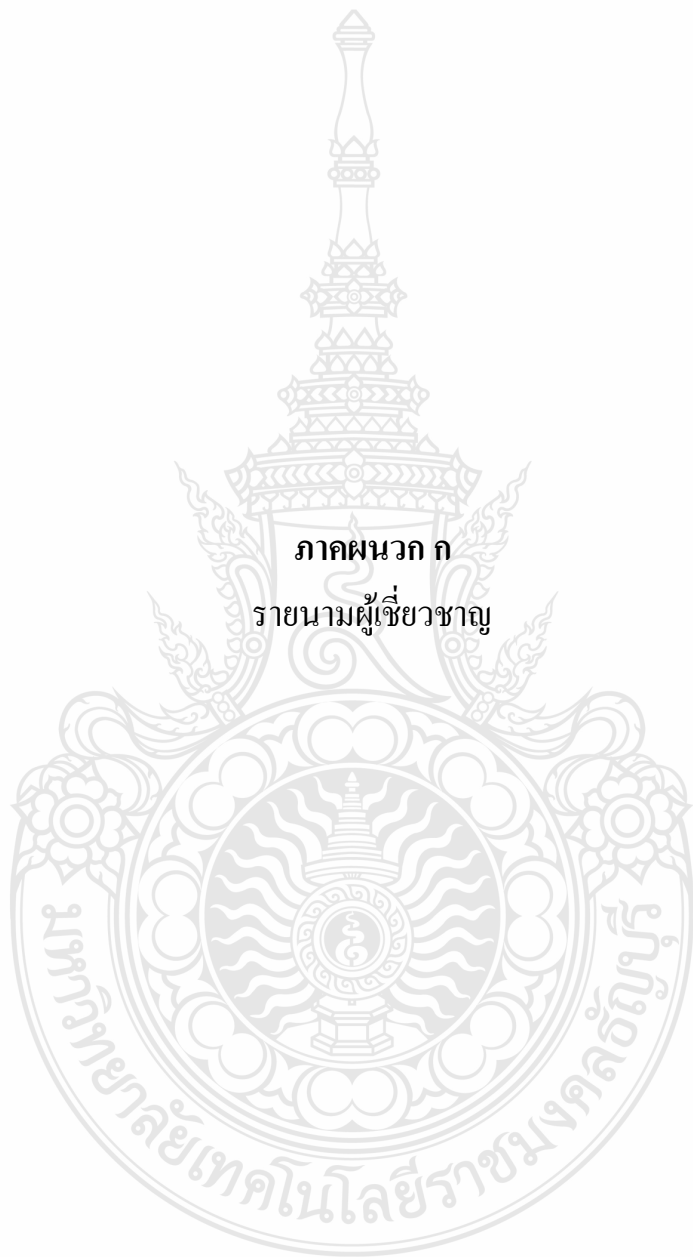
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. นโยบายเทคโนโลยีทางการศึกษาใน
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- _____. 2544. ผู้บริหารต้นแบบ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. <http://www.ptt2.obec.go.th/>(1 มีนาคม 2553).
- ไสว พักขาว. 2542. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง .กรุงเทพฯ : โครงการตำรา
วิชาการ สถาบันราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ.
- อมร สีแสง. 2544. กระบวนการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม
ความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- อินทิรา ฉายแก้ว. 2550. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาวิทยาลัษราชภัฏสุรินทร์.
- อุษณีย์โพธิสุข. 2543. กลยุทธ์ทางการศึกษา ร่วมคิดร่วมเขียนผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.
- Briggs, Leslie J. 1977 . **Insturction Design: Principles and Application**. Educational Technology
Publications, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey.
- Broom, L., and P. Selznick. 1967. **Sociology**. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Gagene, R.M. 1985. **The Conditions of Learning and theory of Instruciton (4th ed.)**. New York:
Holt, Rinehart & Winston.
- Good, C. 1973. **Dictionary of Education**. (3rd ed.) New York: McGraw – Hill Book Company.
“What is the history of the field ?”. AECT. Available :
<http://www.aect.org/standards/history.html>. June 5, 2004.
- Green, L. W., and M. W. Kreuter. 1991. **Health Promotion Planning: An Educational and
Environmental Approach**.California: Mayfield.
- Hughes, R. L., R. C. Ginnett and G. J. Curphy. 1999. **Leadership: Enhancing the Lessons of
Experience**. Singapore: Irwin/McGraw Hill.
- Kaiser,S.M. 2000. **Mapping the learning organization : Exploring a model of organizational
learning**.Ph.D. Dissertation,Louisiana State University, U.S.A.SyaronRebet – SL. (1980)
Theory Construction in Using and Adaption Model. New Jersey : prentice – hall, Inc.

Maki, M.J. 2001. **Schools as learning organizations How Japanese teachers learn to perform non – instructional tasks**. Ph. D. Dissertation, The University of British Columbia, Canada.

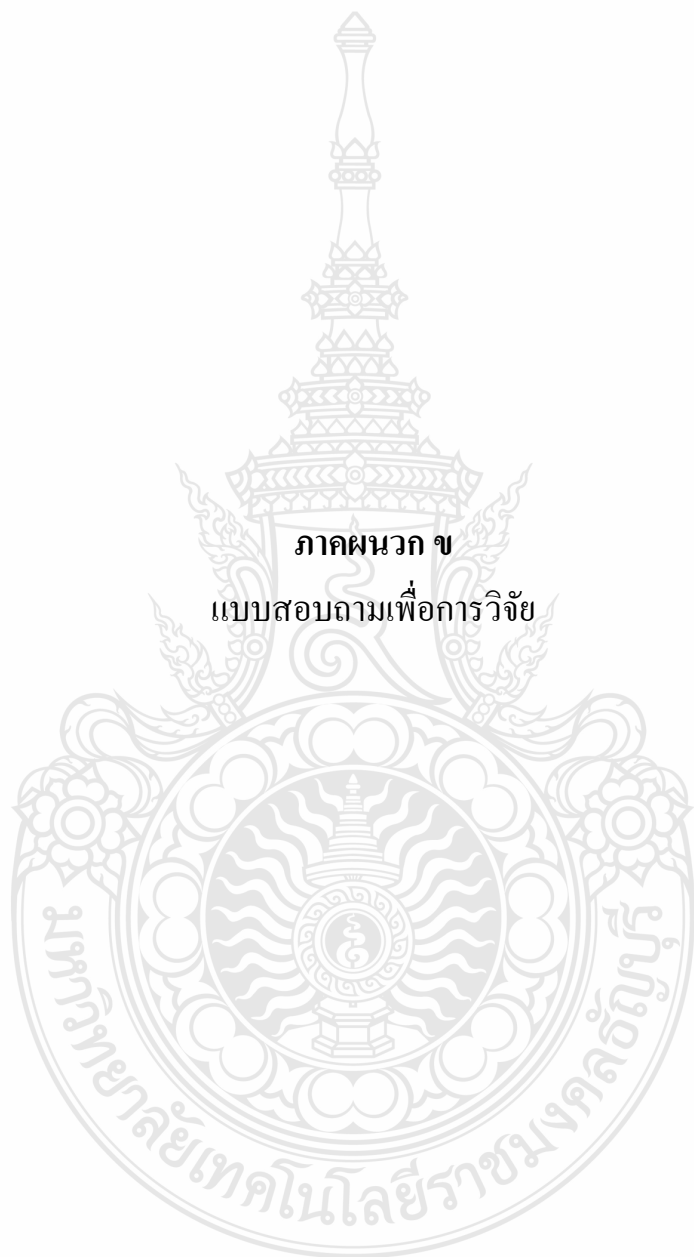

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ   ดร. พรทิพย์   สุริยาชัยวัฒน์
ตำแหน่ง   อาจารย์ประจำหลักสูตร ศษ.ม สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
สถานที่ทำงาน   คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. ชื่อ   ผศ.ดร. สุภาพร   แพรวพินิต
ตำแหน่ง   ประธานหลักสูตร ศษ.ม สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
สถานที่ทำงาน   คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
3. ชื่อ   ผศ.ดร. นนที   พรธาดาวิทย์
ตำแหน่ง   อาจารย์ประจำหลักสูตร ศษ.ม สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร
สถานที่ทำงาน   คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
4. ชื่อ   ดร. ชัยวัฒน์   ประสงค์สร้าง
ตำแหน่ง   อาจารย์
สถานที่ทำงาน   มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. ชื่อ   นาย มังกร   แจ่มประเสริฐ
ตำแหน่ง   ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดกลางคลองสี่
สถานที่ทำงาน   โรงเรียนวัดกลางคลองสี่ จังหวัดปทุมธานี

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถาม

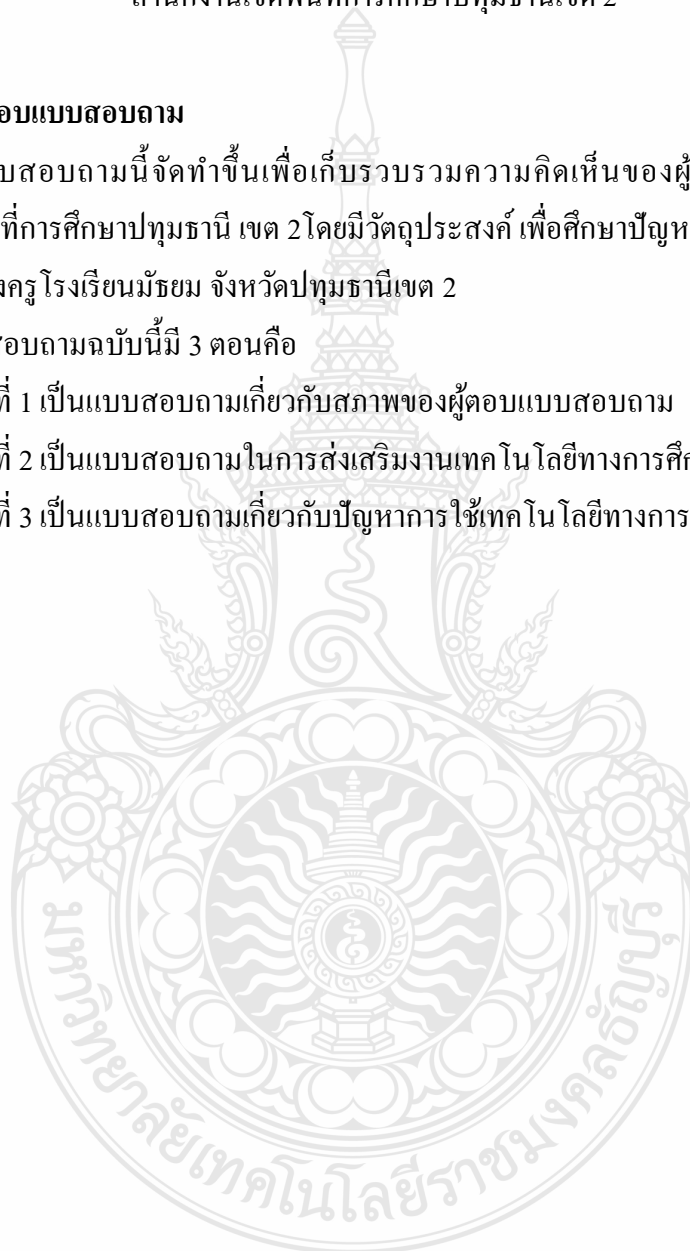
1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้เทคโนโลยี
ทางการศึกษาของครู โรงเรียนมัธยม จังหวัดปทุมธานีเขต 2

2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่าอายุ 25 ปี

26 – 35 ปี

36 – 45 ปี

46 – 55 ปี

56 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา

การบริหารการศึกษา

วิชาชีพครู

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการ

รองผู้อำนวยการ

ครูผู้สอน

อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร/ รองผู้บริหารหรือรักษาการในตำแหน่ง (ข้อนี้

เฉพาะผู้บริหาร/รองผู้บริหาร)

1 – 5 ปี

6 – 10 ปี

11 – 15 ปี

16 – 20 ปี

มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูคำ
ชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความเป็นจริง

- กำหนดให้ 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี ทางการศึกษาของครู	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
ด้านการเรียนการสอนของครู					
1. สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
2. วิเคราะห์ปัญหาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
3. วิเคราะห์หรือกำหนดจุดแข็งที่จะส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
4. วิเคราะห์หรือกำหนดจุดอ่อนที่สำคัญของทางโรงเรียนเพื่อทำการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง					
5. วิเคราะห์โอกาสในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
6. วิเคราะห์สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
7. กำหนดความสามารถของการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
8. กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน					
9. กำหนดขอบเขต และเนื้อหาสาระการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน					
10. กำหนดรูปแบบ วิธีการ แนวทางและกิจกรรมในการส่งเสริมความสามารถใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี ทางการศึกษาของครู	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
11. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างต่อเนื่อง					
12. จัดสรรทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างพอเพียง					
13. ประสานงานการทำกิจกรรมการส่งเสริมความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา					
14. ควบคุมดูแลกิจกรรมการส่งเสริมความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษา					
15. อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมการส่งเสริมความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
16. ปลุกจิตสำนึกของครูร่วมกันในด้านการใช้เทคโนโลยีทาง การศึกษา					
17. ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
18. จัดให้มีการเขียนแผน โครงการ กิจกรรม ส่งเสริมความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
19. ให้การเสริมแรงบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ					
20. ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาต่อ สาธารณชน					
ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้					
21. ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้					
22. กำหนดแผนการตรวจสอบ ประเมินผล โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา					
23. กำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ ประเมินผล โดยใช้ เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างชัดเจน					
24. ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาปรับปรุงในการวัด และประเมินผล					

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี ทางการศึกษาของครู	ระดับการปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
25. จัดทำตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการวัดและประเมินผล					
26. จัดให้มีการติดตามผล โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการวัดและประเมินผล					
27. จัดกิจกรรมในการพัฒนาครูเกี่ยวกับเทคนิคในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการวัดและประเมินผล					
ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน					
28. อุปกรณ์ที่ใช้เหมาะกับห้องเรียน					
29. ผู้บริหารมีการให้กำลังใจกับผู้ที่ทำสื่อออกมาดี					
30. มีการจัดบริเวณภายในอย่างเป็นสัดส่วน					
31. มีการตกแต่งอาคารให้มีความสวยงาม					
32. มีป้ายนิเทศการเรียนรู้					
33. ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน					
34. ร่วมมือทำงานเป็นทีม เป็นคณะ					
35. การให้เกียรติ เชื่อมมั่นต่อกัน ให้อิสระทางความคิด					

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู

1. โดยปกติท่านหรือสถานศึกษาของท่านมีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อจุดประสงค์ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.1 เพื่อการเรียนการสอน
- 1.2 เพื่อการสนับสนุนงานวิชาการ
- 1.3 เพื่อสนับสนุนงานบุคลากร
- 1.4 เพื่อสนับสนุนงานกิจการนักเรียน
- 1.5 เพื่อสนับสนุน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ
- 1.6 เพื่อสนับสนุนงานอาคารสถานที่
- 1.7 เพื่อสนับสนุนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 1.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

2. ปัญหาของท่านหรือสถานศึกษาของท่านในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1 ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อและหา
- 2.2 การใช้วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม)
- 2.3 การใช้เทคนิคการสอน
- 2.4 ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้
- 2.5 ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
- 2.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

3. เทคโนโลยีทางการศึกษาใดที่ท่านหรือสถานศึกษาของท่านใช้มากที่สุด

- 3.1 ไม่ได้ใช้
- 3.2 เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน
- 3.3 วัสดุการสอน
- 3.4 วิธีการทางระบบ (บทเรียนสำเร็จรูป, ชุดการเรียนการสอน, คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา, การใช้สื่อผสม)
- 3.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

4. เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทใดที่เป็นปัญหาในการใช้ของท่านหรือสถานศึกษาของท่านมากที่สุด

- 4.1 เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอน
เนื่องจาก.....
- 4.2 วัสดุการสอน
เนื่องจาก.....
- 4.3 วิธีการทางระบบ
เนื่องจาก.....
- 4.4 เทคนิควิธีการสอน
เนื่องจาก.....
- 4.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5. ท่านหรือสถานศึกษาของท่านต้องการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 5.1 เครื่องมือ หรืออุปกรณ์การสอน
ได้แก่.....
- 5.2 วัสดุการสอน
ได้แก่.....
- 5.3 วิธีการทางระบบ
ได้แก่.....
- 5.4 เทคนิควิธีการสอน
ได้แก่.....
- 5.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. โรงเรียนจัดให้มีบุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะหรือไม่

- มี ไม่มี

7. ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบาย หรือ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความสามารถการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูหรือไม่

- 7.1 มี ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 7.1.1 จัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
- 7.1.2 จัดให้มีการศึกษาดูงานจากแหล่งต่างๆ
- 7.1.3 จัดให้มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในโรงเรียน
- 7.1.4 จัดให้มีบริการหนังสือ ตำรา เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 7.1.5 จัดให้มีครูคอยแนะนำการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา
- 7.1.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- 7.2 ไม่มี

8. ท่านได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ๆจากแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 8.1 จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 8.2 จากการเข้าประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาโดยตรง
- 8.3 จากการศึกษาดูงานจากแหล่งอื่น
- 8.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล นางสาวดวงกมล กิ่งจำปา
วัน เดือน ปีเกิด 26 กรกฎาคม 2525
ภูมิลำเนา จังหวัดนครสวรรค์
ที่อยู่ 78 หมู่ 6 ต.พรหมนิมิต อ.ตากลิ จ.นครสวรรค์ 60210
โทรศัพท์ 089-2127771
Email : my-mol@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548 คหกรรมศาสตรบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์ศึกษา)
สาขาคหกรรมศาสตร์ศึกษา- คหกรรมศาสตร์ทั่วไป
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2555 ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)
สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อำเภอธัญบุรี
จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการทำงาน

2548 – 2552 โรงเรียนอุดมศึกษารังสิต จังหวัดปทุมธานี

2553 – 2554 โรงเรียนรัตน โกสินทร์ - รังสิต จังหวัดปทุมธานี

2554 – ปัจจุบัน โรงเรียนฐานปัญญา จังหวัดกรุงเทพมหานคร